

CENTRUL DE EXCELENȚĂ

OSINT

Nr. 11/2021

FALIILE GEOPOLITICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: UE ȘI RUSIA

GEOPOLITICAL RIFT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: EU VERSUS RUSSIA

*Acest stat de la începutul lui
a fost conceput în scopuri politice,
geostrategice și așa a rămas.*

(Vladimir Beșleagă, scriitor)

*From the very beginning, this state
was conceived for political
geostrategic purposes
and it has remained so.*

(Vladimir Beșleagă, writer)

SCURTĂ CRONOLOGIE A PROBLEMEI IDENTITARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Republica Moldova se află într-un moment critic al existenței sale ca stat modern, în principal din cauza crizei identitare sistemice cu care se confruntă încă de la apariția sa ca stat. Perpetuarea faliilor sociale și geopolitice a afectat major progresul țării, prin propagarea lor de la nivel instituțional și politic în toate domeniile vieții publice.

În august 1989, limba română a devenit limba de stat a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, iar un an mai târziu, autoritățile din stânga Nistrului și-au declarat independența față de Republica Moldova, conflictul militar care s-a declanșat în acest context adâncind și mai mult diviziunea identitară.

La Chișinău, discursul geopolitic a devenit practic motorul electoral principal, fiind reflectat în agitarea periodică a proiectului moldovenismului, ca parte a procesului de construcție a unei identități proprii.

Aplicat încă din perioada 1920 - 1930 pe teritoriul Transnistriei actuale, **proiectul moldovenismului** a fost relansat în 1994, când Parlamentul a votat Constituția care statuează ca limbă de stat "limba moldovenească", și a cunoscut o ascensiune semnificativă odată cu instalarea la putere a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, în 2001, pe fondul unei crize economice majore.

La origine a fost un proiect identitar sovietic, menit să justifice anexarea Basarabiei, prin prezentarea moldovenilor ca fiind diferiți de români din punct de vedere etnic, cultural și lingvistic.

În 2002, conducerea comunistă a țării a încercat să impună limba rusă în școli. În același timp, a circulat un proiect prin care disciplina Istoria românilor să fie redenumită Istoria Moldovei. Deși cele două proiecte au eșuat, pe fondul amplelor manifestații de stradă, rolul limbii ruse în societate a sporit în acea perioadă, aceasta devenind de facto a doua limbă de stat.

SHORT CHRONOLOGY OF THE IDENTITY ISSUE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The Republic of Moldova is facing a critical moment in its existence as a modern state, mainly due to a systemic identity crisis which has existed ever since its emergence as an independent state. The perpetuation of geopolitical and social rifts has had a major impact on the progress of this country, as they have spread from the institutional and political level to every aspect of public life.

In August 1989, the Romanian language became the state language of the Moldavian Soviet Socialist Republic, and one year later, the authorities on the left bank of the Dniester declared their independence from the Republic of Moldova, and the ensuing military conflict further deepened the identity gap.

In Chisinau, the geopolitical discourse was to become the main election driver even to this day, and was to be reflected in the periodic stirring up of the **Moldovenism project**, as part of the process of building a distinct identity.

The Moldovenism Project was applied between 1920 and 1930 on the territory of the current Transnistria, and was resumed in 1994, when the Parliament voted the Constitution which states that "the Moldovan language" is the state language. The project became highly popular when the Communist Party of the Republic of Moldova came to power in 2001, amid a major economic crisis.

It was initially based on a soviet identity project meant to justify the annexation of Bessarabia by presenting the Moldovans as being different from the Romanians from the point of view of their ethnicity, culture and language.

In 2002, the communist rule of the country tried to impose the Russian language in schools. At the same time, it circulated a project with the aim to have the subject Romanian History renamed as Moldova's History. Although both projects failed, due to large street protests, the role of the Russian language in society became larger in that period, and it became the de facto second state language.

Dezbaterile privind limba de stat au fost relansate în decembrie 2013, în contextul deciziei Curții Constituționale, potrivit căreia Declarația de Independență a țării, care prevede că limba de stat este cea română, prevalează asupra prevederilor Constituției referitoare la “limba moldovenească”. De-a lungul timpului, subiectul a fost folosit în mod populist de către politicieni.

Venirea la putere a lui Vladimir Voronin, ales președinte în 2001 tocmai pentru viziunea sa prorusă, a fost urmată de refuzul paradoxal de a semna, în 2003, Memorandumul Kozak, care stipula federalizarea Republicii Moldova. Gestul său a schimbat direcția geopolitică a țării către Uniunea Europeană, însă fără o asumare tranșantă în acest sens.

Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană a dobândit valențele unui proiect de țară odată cu instalarea unei coaliții proeuropene la Chișinău, în 2009, în urma unor ample manifestații de stradă. Acest proces a culminat, la 27 iunie 2014, cu semnarea Acordului de Asocierie și Liber Schimb cu Bruxelles-ul. În pofida sprijinului acordat de UE, reformele derulate de guvernele care s-au succedat la Chișinău, după 2014, nu au avut ritmul și amploarea scontate, iar dezvăluirile privind furtul miliardului de dolari din sistemul bancar al Republicii Moldova au afectat relațiile cu Bruxelles-ul, care au început să se răcească.

După înlăturarea de la putere, în 2019, a guvernului controlat de Vladimir Plahotniuc și înfrângerea candidatului prorus Igor Dodon (propulsat în funcție de către Partidul Socialiștilor din Republica Moldova/ PSRM), la alegerile prezidențiale din 2020, proeuropeneana Maia Sandu (Partidul Acțiune și Solidaritate) a preluat conducerea statului.

În contextul în care factorul identitar are un rol decisiv în menținerea status-quo-ului, orientarea proeuropeană a actualei președinții de la Chișinău nu constituie încă un element atât de solid încât să pună capăt problemelor identitare. Acestea continuă să afecteze avansul țării pe calea integrării europene și să blocheze soluționarea conflictului transnistrean.

Debates regarding the state language were resumed in December 2013, following a decision of the Constitutional Court ruling that the country's Declaration of Independence, stating that the state language is the Romanian language, overrules the provisions of the Constitution regarding the “Moldovan language”. Over time, the subject has continued to be used by politicians as a populist tool.

The ascent to power of Vladimir Voronin, who was elected President in 2001 mainly for his pro-Russian views, was followed by his paradoxical refusal, in 2003, to sign the Kozak Memorandum stating the federalization of the Republic of Moldova. His gesture shifted the geopolitical direction of the country towards the European Union, however, without him openly assuming this trend.

The integration into the EU of the Republic of Moldova became a country project once a pro-European coalition took power in Chisinau, in 2009, following widespread street protests. This process culminated on June 27, 2014 with the signing of the Free Trade and Association Agreement with Brussels. Despite help provided by the EU, the reforms undertaken by the governments which successively took power in Chisinau after 2014 did not have the expected rhythm and span, and the disclosures regarding the theft of one billion dollars from the Moldovan banking system took their toll on the relations with Brussels, which became more distant.

Once the government controlled by Vladimir Plahotniuc was removed from power in 2019 and the pro-Russian candidate Igor Dodon (who had risen to power with the help of the Socialist Party of the Republic of Moldova / PSRM) was defeated in the presidential elections of 2020, the pro-European candidate Maia Sandu (Action and Solidarity Party) has taken the reins of the state.

As the identity factor plays a decisive role in preserving the status-quo, the pro-European path of the current presidential administration in Chisinau is not yet as solid as to put an end to identity issues. They continue to affect the country's progress on its path towards European integration and to block the resolution of the Transnistrian conflict.

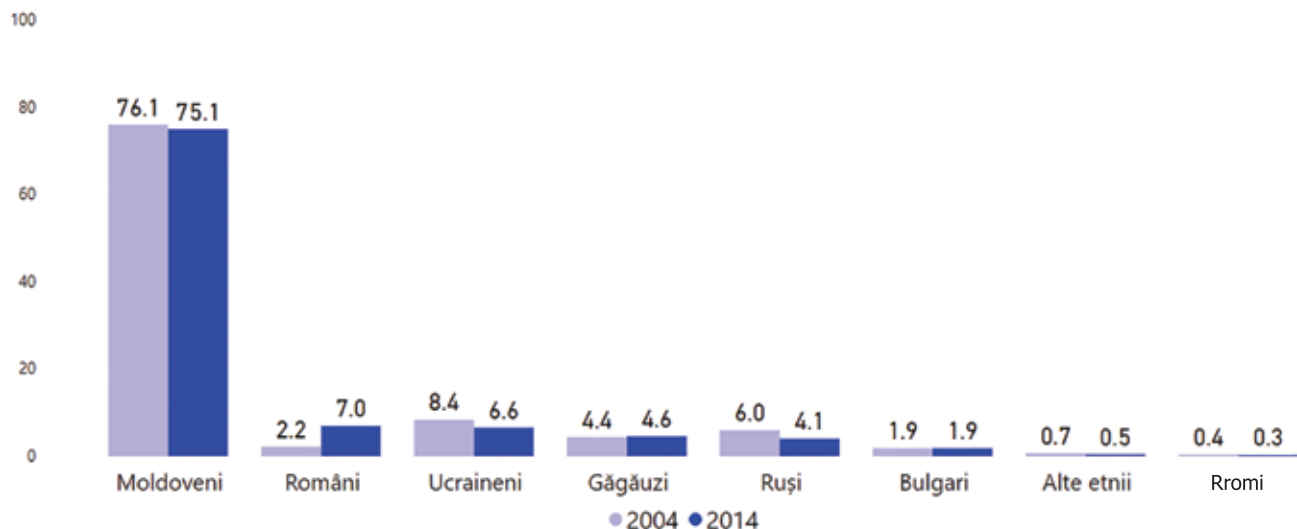
DIMENSIUNEA DEMOGRAFICĂ

Istoria recentă a Republicii Moldova și oscilația permanentă între vest (Uniunea Europeană) și est (Rusia) și-au pus amprenta pe identitatea asumată a locuitorilor, care se reflectă în variații ale ponderilor celor care se declară de o anumită etnie.

Analiza rezultatelor recensămintelor populației efectuate periodic, începând cu 1897, oferă indicii privind demararea unui proces forțat de creare a unei noi identități, cea moldovenească. Astfel, la recensământul din **1959**, a fost inclusă categoria **“moldoveni”**, cu care s-au identificat **65,41%** dintre cei recenzați, în timp ce procentul celor care s-au declarat români a fost de doar 0,06%. Ulterior, până la declararea independenței Republicii Moldova, procentele asociate celor care și-au asumat identitatea de “moldovean” sau român au avut variații minime de la o cercetare la alta.

Cele mai recente două recensăminte, din 2004 și 2014, au marcat ponderi importante ale celor care s-au declarat “moldoveni”. Recensământul din 2014 a indicat că cel mai important grup etnic este cel al **românilor** (7%), urmat de ucraineni, găgăuzi și ruși. Grupul etnicilor ruși se situează pe un trend descendent față de recensământul precedent.

Structura etnică a populației (%)

Sursa datelor: statistica.md

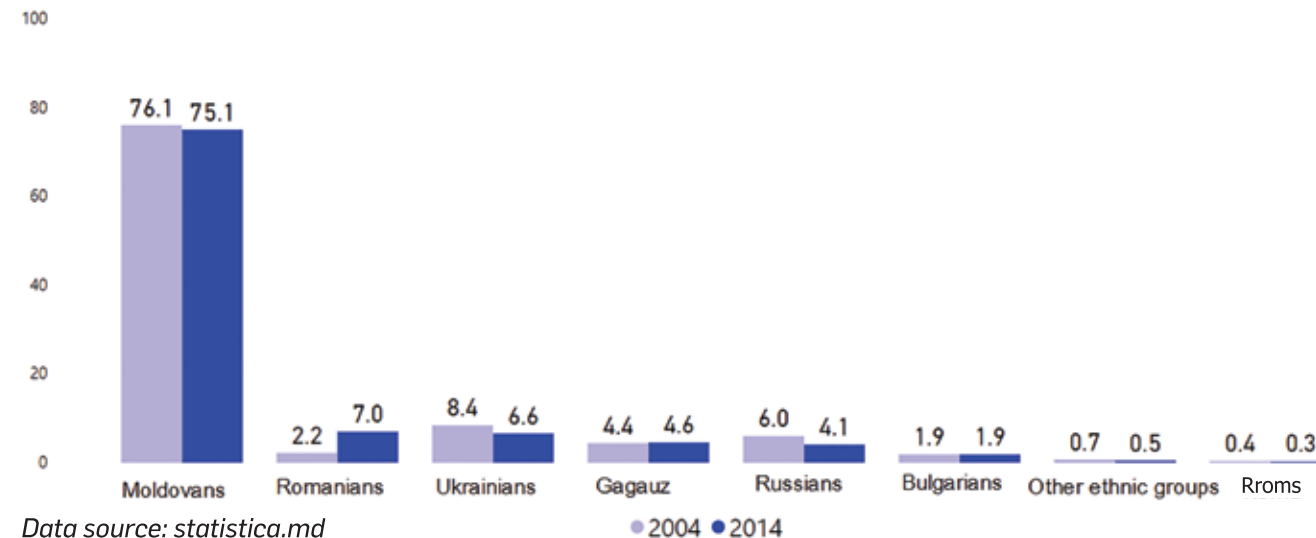
DEMOGRAPHICS

The recent history of the Republic of Moldova and the permanent to and fro between the West (the European Union) and the East (Russia) left their mark on the assumed identity of the citizens, which is reflected in variations in the percentages of those stating they belong to a certain ethnic group.

An analysis of the results of the population census organized periodically since 1897, offers hints regarding a forced process of creating a new identity - the Moldovan identity. Thus, in the census of **1959**, the category **“Moldovans”** was included, and **65.41%** of the respondents identified with it, while the percentage of those who stated they were Romanians was of only 0.06%. Subsequently, until the declaration of independence of the Republic of Moldova, the percentages associated to those claiming to be “Moldovan” or Romanian had minimum variations from one study to the next.

The most recent two censuses, of 2004 and 2014, registered a high number of those stating they were “Moldovans”. The census in 2014 indicated that the most important ethnic group was made up by **Romanians** (7%), followed by Ukrainians, Gagauz, and Russians. The Russian ethnic group is on a downward trend as compared to the previous census.

Ethnic distribution of population (%)

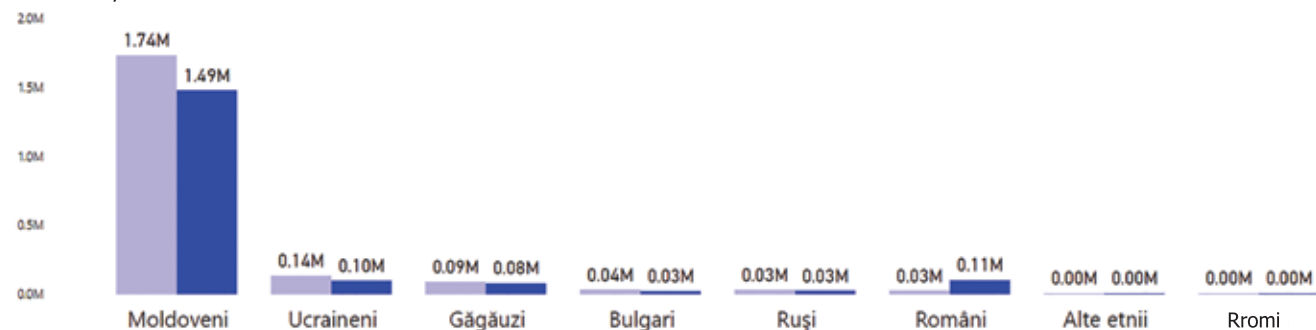

Data source: statistica.md

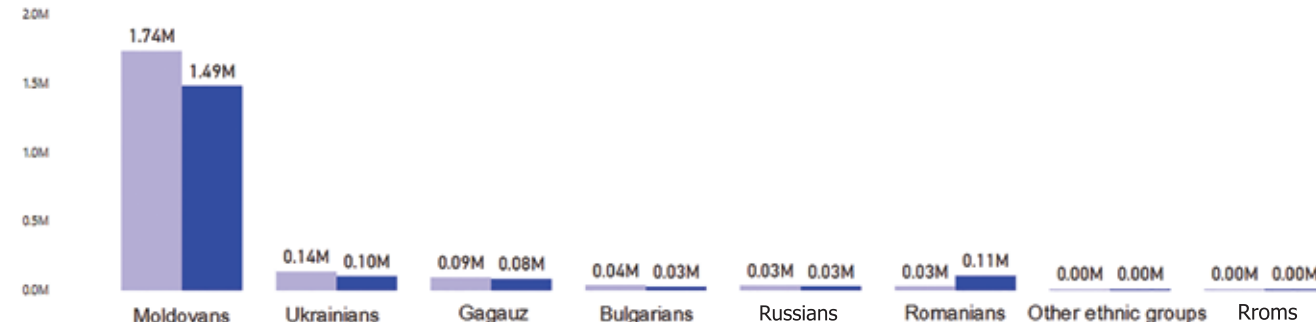
Din punct de vedere al distribuției etnice în funcție de variabila **urban/ rural**, între 2004 și 2014, ponderea celor care s-au declarat "moldoveni" a scăzut atât în mediul urban, cât și în cel rural, unde este semnificativ mai mare. Proporția celor care și-au asumat apartenența la grupul etnic al rușilor a avut un trend similar, mai accentuat în mediul urban - factor de natură să influențeze evoluția percepției populației cu privire la Rusia, având în vedere capacitatea mai mare a persoanelor din mediul urban de a disemina informația, prin accesul mai bun la mijloace de informare și la tehnologie. În schimb, numărul celor care se declară români a sporit atât în mediul urban, cât și în cel rural - unde sunt mai mulți.

From the point of view of the ethnic distribution in accordance with the **urban/rural** variable, between 2004 and 2014, the number of those stating to be "Moldovans" decreased both in the urban and rural area, where it is significantly higher. The ratio of those who claimed to belong to the Russian ethnic group had a similar trend, higher in the urban area - an element deemed to influence the evolution of the public perception on Russia, given that people in the urban area have a higher capacity to disseminate information, due to them having better access to means of information and technology. However, the number of those who declare themselves as Romanians increased in the urban area, as well as in the rural area - where they are more numerous.

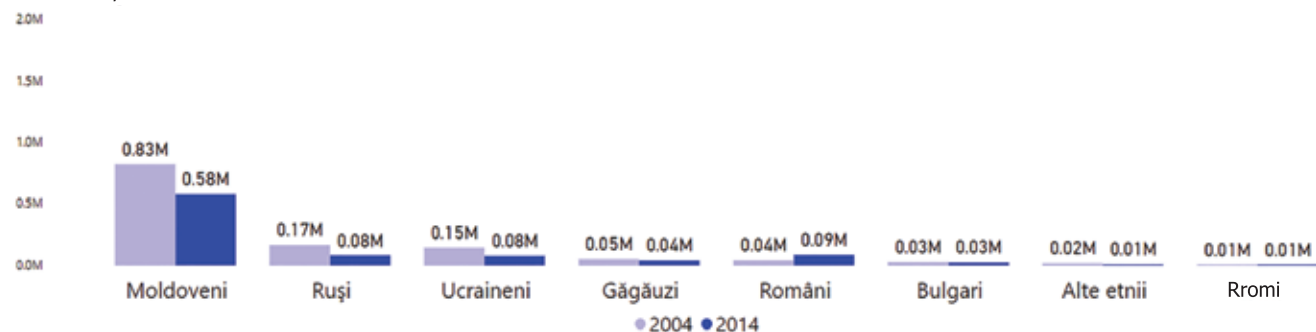
Distribuția etnică în mediul rural în 2004/ 2014

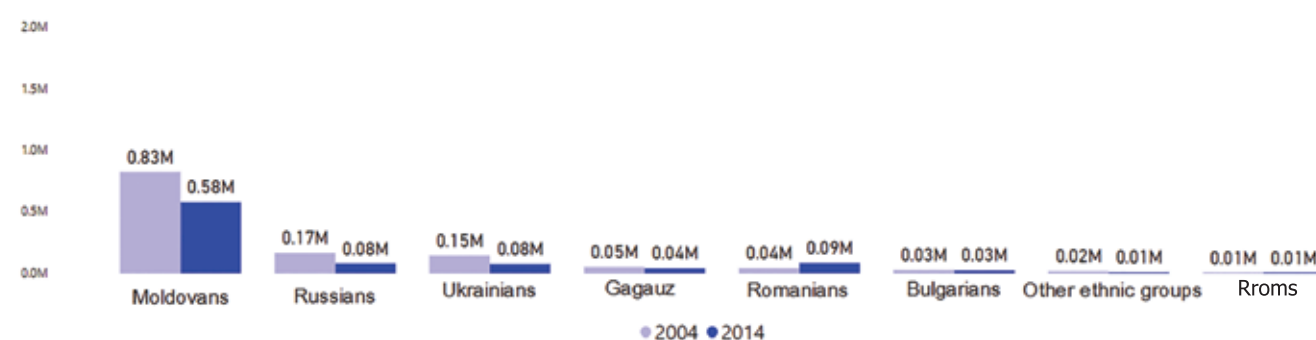
Ethnic distribution in the rural area in 2004/ 2014

Distribuția etnică în mediul urban în 2004/ 2014

Ethnic distribution in the urban area in 2004/ 2014

Tendențele de diminuare a ponderii celor care se declară “moldoveni” și ruși, atât în mediul urban, cât și în cel rural, pot fi corelate cu asumarea și a unei direcții prooccidentale de politică externă a țării, în contextul lansării Parteneriatului Estic (la 7 mai 2009) și al semnării Acordului de Asocierie și Liber Schimb cu UE. Concomitent, creșterea procentului celor care își asumă identitatea de român ar putea fi explicată prin sporirea sprijinului acordat de Administrația de la București Republicii Moldova, inclusiv în procesul de apropiere de UE.

Distribuția etnică în plan teritorial este rezultatul unor evoluții istorice care au condus la o concentrare a găgăuzilor în UTA Găgăuzia (unde au o pondere de 83,8%) și a bulgarilor în raionul Taraclia (66,1%). Pe de altă parte, concentrarea etnicilor ruși în Chișinău, unde reprezintă 37,7% din populație, este explicabilă prin prisma apartenenței la fosta Uniune Sovietică.

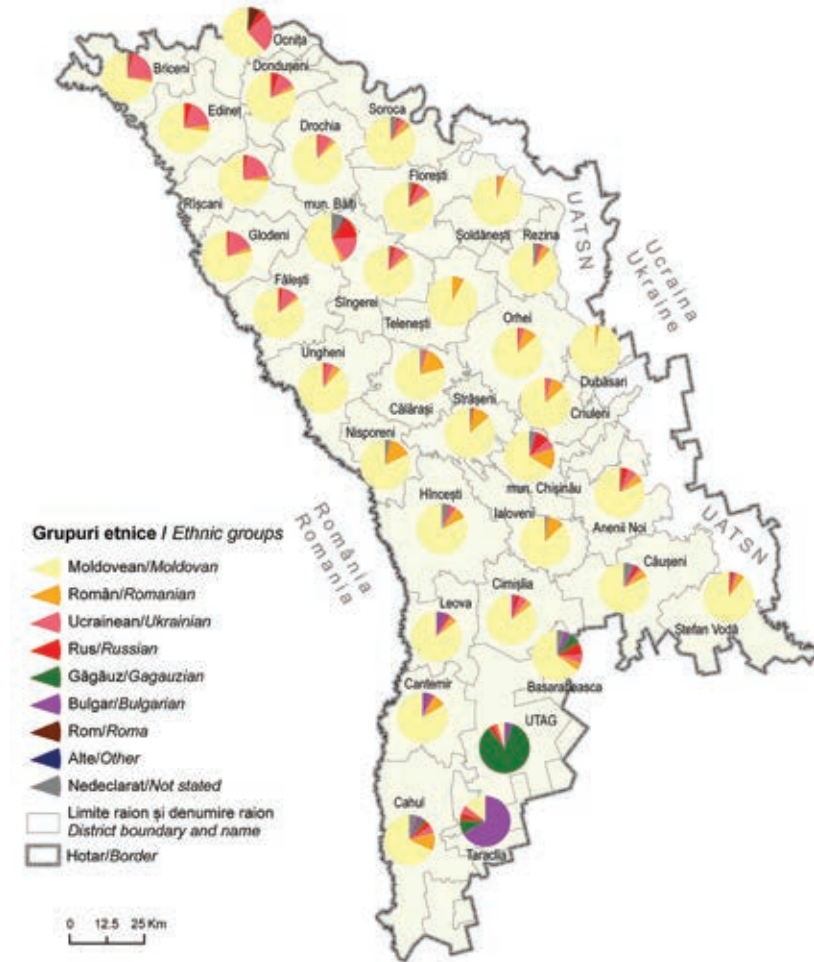
În cele mai multe raioane sunt majoritari cei care se declară “moldoveni”, în 16 dintre acestea având proporții de peste 85%.

The downward trend of the percentage of people who state they are “Moldovans” and Russians, both in the urban and rural areas, can be correlated with a pro-Western direction of the country’s foreign policy, in the context of launching the Eastern Partnership (on May 7, 2009) and signing the EU Association and Free Trade Agreement. At the same time, the increased percentage of those who assume the Romanian identity could be explained by the support the Bucharest Administration offered to the Republic of Moldova, including in the efforts to get closer to the EU.

The territorial ethnic distribution is the result of certain historic evolutions which have led to a concentration of Gagauz people in the Autonomous Territorial unit of Gagauzia /ATUG (where they reach 83.8%) and of Bulgarians in the Taraclia District (66.1%). On the other hand, the concentration of Russian ethnics in Chisinau, where they count 37.7% of the population, is mainly due to the fact that the Republic of Moldova was part of the former Soviet Union.

In most districts, the majority of the population state that they are “Moldovans”; in 16 districts the ratio is of more than 85%.

Structura etnică pe raioane
Ethnicity by district

Sursa datelor statistice / Source of statistical data:
 Recensământul Populației și Locuințelor 2014, Republica Moldova
 2014 Population and Housing Census, Republic of Moldova

Sursa datelor geografice / Source of geographic data: ARFCIALRC

Transnistria și comunele Chițcani, Crețeneni, Găscă, Coțjova și mun. Tighina nu au fost recensate

Transnistria and the communes of Chițcani, Crețeneni, Găscă, Coțjova and Tighina Mun. were not enumerated

© 2017 Biroul Național de Statistică / National Bureau of Statistics

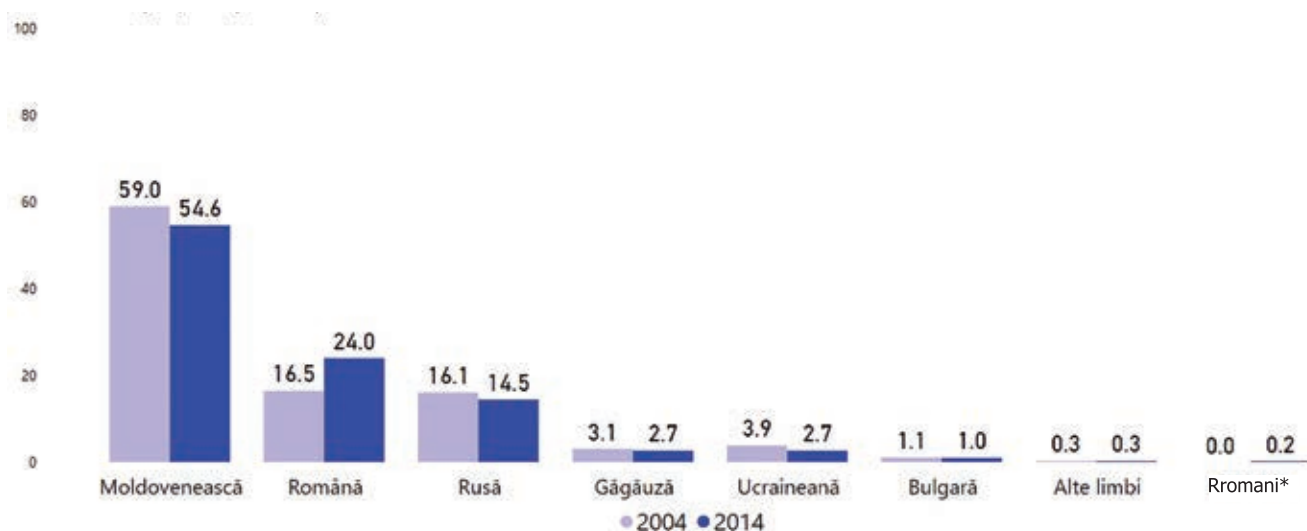
Această hartă a fost elaborată cu suportul Biroului de Cooperare al Evetiei în Moldova (BOC) și UNFPA, Fondul ONU pentru Populație în Moldova, și nu prezintă în mod necesar punctul de vedere al BOC, UNFPA, al Organizației Națiunilor Unite, sau oricare din organizațiile sale afiliate

This map was produced with the support of the Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) and UNFPA, United Nations Population Fund in Moldova, and does not necessarily represent the views of SDC, UNFPA, the United Nations or any of its affiliated organizations

Rezultatele recensămintelor din 2004 și 2014 au indicat tendințe similare în privința **limbii materne declarate** cu cele referitoare la etnia asumată.

Se remarcă diminuarea ponderii celor care au indicat limba rusă ca limbă maternă, în același interval în care procentul celor care și-au asumat limba română ca limbă maternă a crescut.

Ponderea populației după limbă (%)

Sursa datelor: statistica.md

Percepția opiniei publice privind orientarea geopolitică a țării

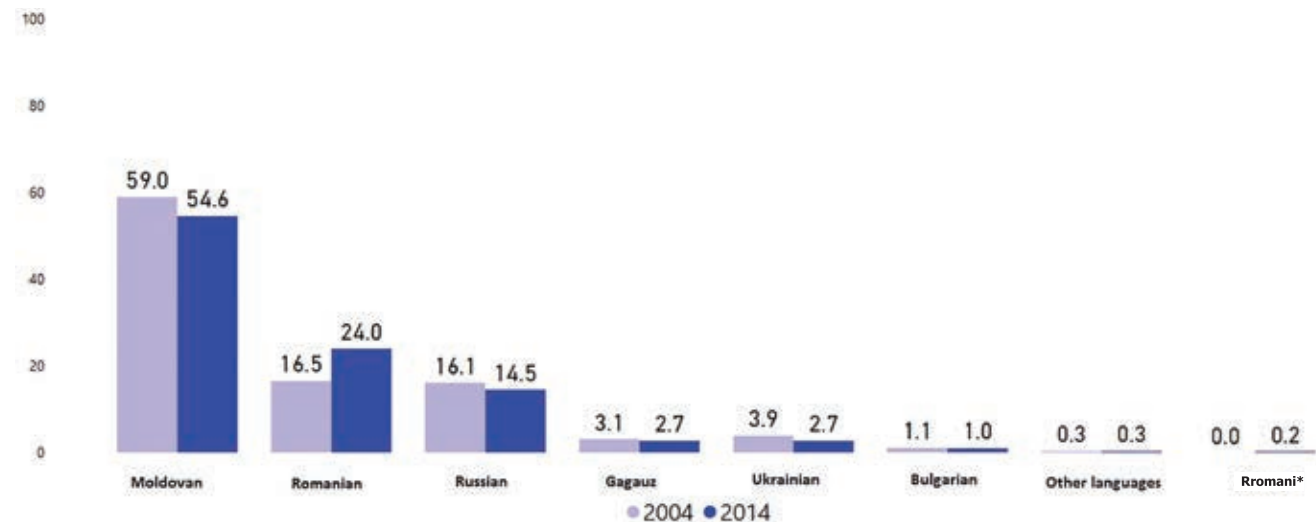
Balansarea permanentă între doi actori geopolitici - UE și Rusia - în Republica Moldova se reflectă și în opțiunile politice, economice și culturale ale populației.

Conform rezultatelor Barometrului Opiniei Publice realizat periodic de Centrul de Investigații Sociologice și Marketing "CBS-AXA", în intervalul 2011-2021, opțiunile geopolitice ale populației au oscilat între cei doi vectori externi de dezvoltare a țării: Bruxelles și Moscova.

The results of the censuses of 2004 and 2014 indicated similar tendencies with regard to the **declared maternal language** as those regarding the assumed ethnicity.

There is a decrease in the percentage of those indicating Russian as their maternal language, during the same period of time in which the percentage of those accepting Romanian as their maternal language increased.

Distribution of the population according to language (%)

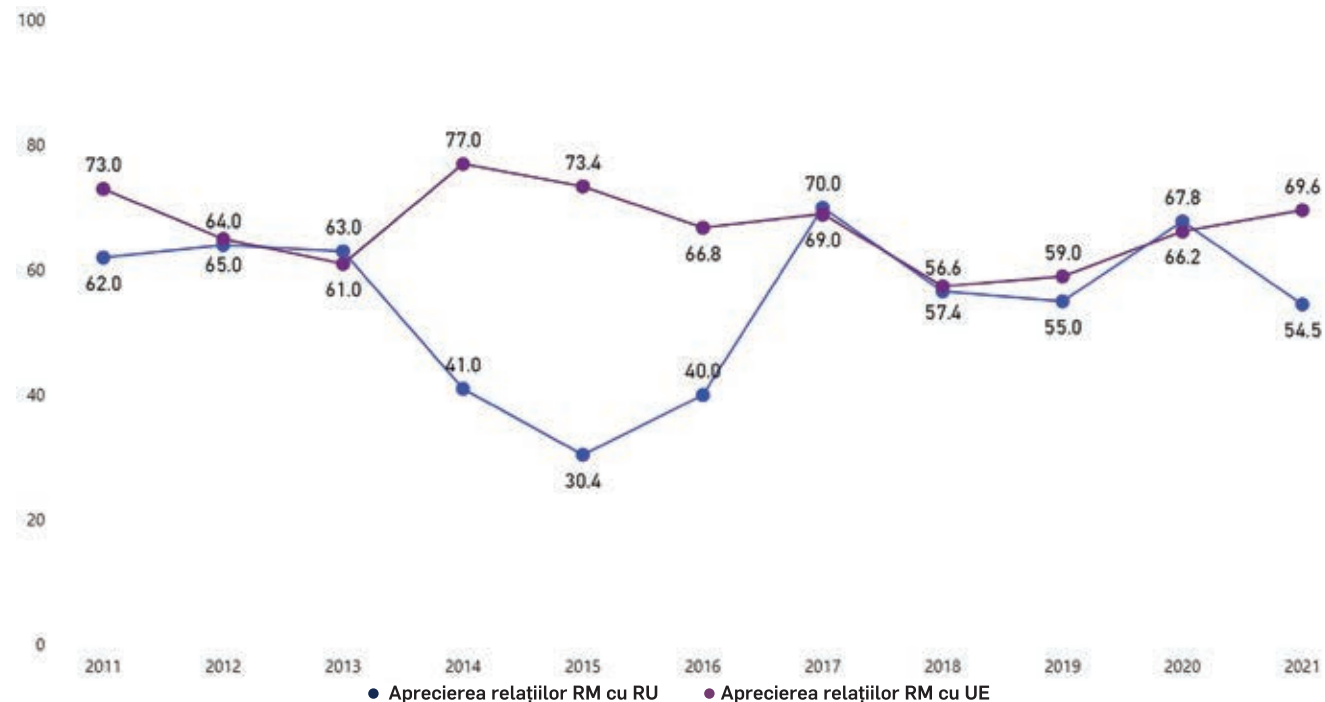
Data source: statistica.md

Public perception with regard to the country's geopolitical orientation

The permanent to and fro between two geopolitical actors - the EU and Russia - in the Republic of Moldova is also reflected in the population's political, economic and cultural choices.

According to the Public Opinion Barometer regularly carried out by the "CBS-AXA" Center of Sociological Investigations and Marketing, during the time span 2011 - 2021, the public geopolitical options oscillated between the two external vectors for the development of the country: Brussels and Moscow.

Aprecierea relațiilor RM cu RU și UE

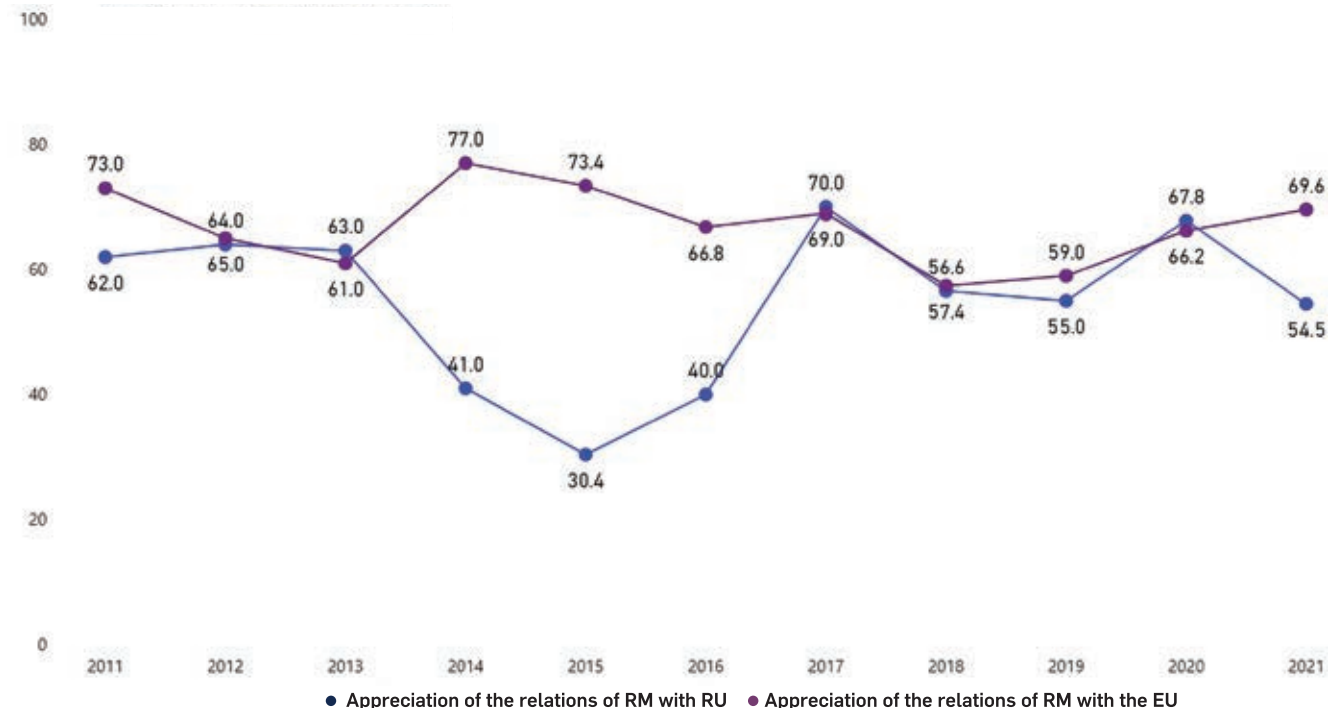
Sursa datelor: bop.ipp.md (2011 - 2021)

Cele mai ridicate **niveluri ale aprecierii**¹ opiniei publice privind relațiile cu Rusia, înregistrate în 2017 și 2020, ar putea fi corelate cu ascensiunea la putere a liderului socialiștilor, Igor Dodon, iar cele mai scăzute în intervalul 2014 - 2016, care s-a suprapus cu perioada de consolidare a curentului politic proeuropean, ce a culminat cu participarea Maiei Sandu, pentru prima dată, la alegerile prezidențiale din toamna anului 2016.

Ponderea celor care au apreciat ca bune și foarte bune relațiile cu UE a surclasat-o aproape mereu pe cea referitoare la Rusia, atingând cota maximă în contextul semnării/ negocierii Acordului de Asociere și Liber Schimb cu UE.

¹Ponderea în total a răspunsurilor "bune" și "foarte bune" la întrebarea "Cum apreciați relațiile Republicii Moldova cu Rusia/ UE?"

Appreciation of the relation of RM with RU and the EU

The source of the data: bop.ipp.md (2011 - 2021)

The highest **levels of appreciation**¹ on the part of the public opinion for the relations with Russia were registered in 2017 and 2020, and these could be correlated with the ascent to power of the socialist leader Igor Dodon, while the lowest levels of appreciation were between 2014 and 2016, overlapping with the period of time in which the pro-European political tendencies were consolidated, culminating with the participation of Maia Sandu, for the first time in the presidential elections in the fall of 2016.

The percentage of those who appreciated the relations with the EU as being good and very good was almost always higher than the percentage of those appreciating the relations with Russia, reaching its climax at the time of the signing/negotiation of the European Free Trade Association.

¹The overall percentage of "good" and "very good" answers to the question "How do you appreciate the relations of the Republic of Moldova with Russia/ the EU?"

În anii în care stabilitatea politică s-a menținut au fost momente în care percepția față de UE și Rusia a avut ponderi similare (2012, 2017 și 2018), confirmând încă o dată atitudinea ambivalentă a opiniei publice din Republica Moldova față de principalii vectori de politică externă, care s-a accentuat în ultimii ani.

Rezultatele Barometrului Opiniei Publice al "CBS-AXA" au relevat că, în cazul unui referendum privind orientarea de politică externă a țării, **opțiunea privind aderarea la UE** a avut o tendință generală ascendentă, cea mai mare pondere înregistrându-se în 2020, posibil ca urmare a deciziilor UE din 2019 de reluare a asistenței macrofinanciare acordate Republicii Moldova.

În schimb, Barometrul "CBS-AXA" a indicat că **opțiunea pentru aderarea la Uniunea Economică Eurasiatică (UEA)**² s-a situat pe un trend general descendent, cele mai accentuate scăderi fiind înregistrate în 2013 și 2020, influențate și de evoluția relațiilor cu UE. Dacă în 2013 au fost inițiate dezbaterele la nivel european pentru eliminarea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova, scăderea procentului opțiunilor pentru UEA în 2020 ar putea fi asociată cu diminuarea încrederii populației în liderul prorus Igor Dodon, puternic asociat cu UEA, ca inițiator al demersurilor pentru obținerea, de către Republica Moldova, a statutului de observator în cadrul UEA (mai 2018).

Vârful de aprobare pentru UEA, consemnat în 2015, poate fi asociat cu neconcretizarea imediată a așteptărilor opiniei publice față de Acordul de Asociere și Liber Schimb la UE.

During those years when political stability was close to normal, there were moments when the levels of appreciation for the relations with the EU and Russia were similar (in 2012, 2017, and 2018), confirming once again the ambivalence of the public opinion in the Republic of Moldova with respect to the main foreign policy vectors, which has been growing in recent years.

The results of the Public Opinion Barometer of "CBS-AXA" revealed that in case of a referendum regarding the foreign policy orientation of the country, **the option for EU accession** had a generally increasing tendency, and the highest percentage was registered in 2020, maybe as a consequence of the EU decisions made in 2019 to resume macro financial assistance granted to the Republic of Moldova.

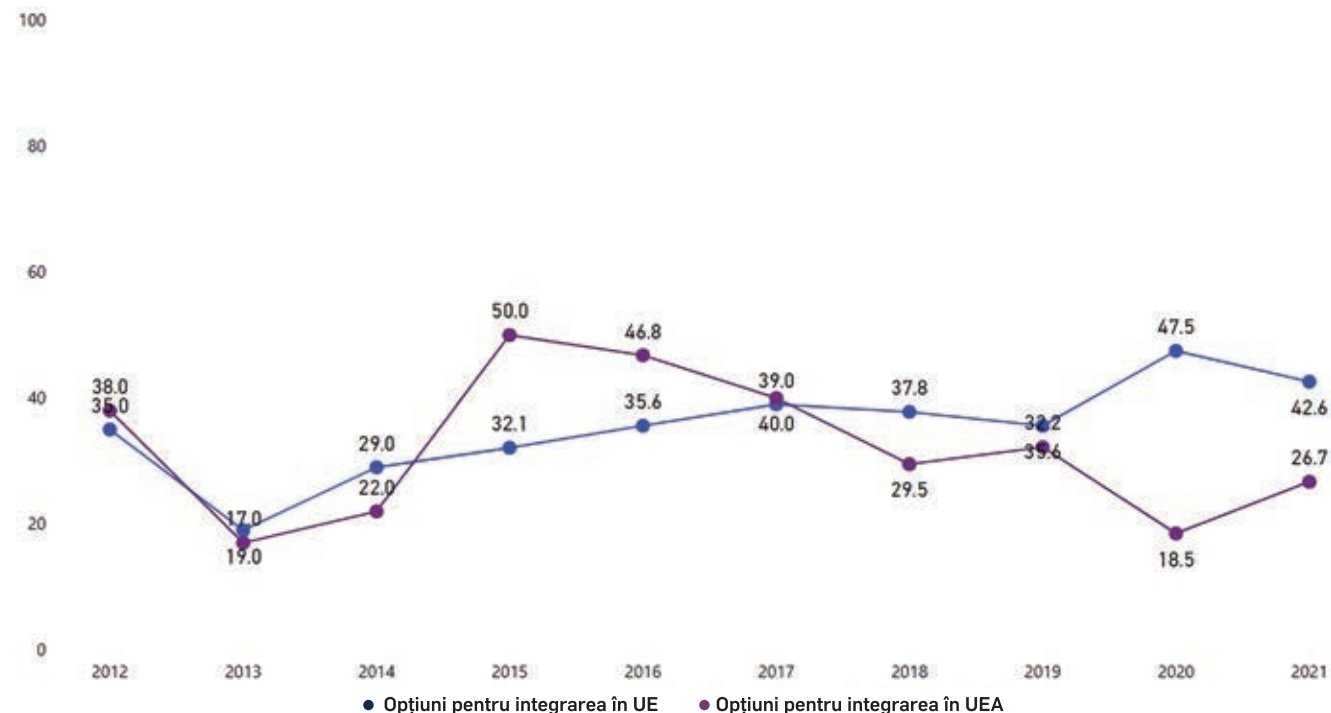
Instead, the "CBS-AXA" Barometer indicated that the **option for the accession to the Eurasian Economic Union (EAEU)**² was on a generally descending trend, the sharpest drop being registered in 2013 and 2020, impacted by the evolution of the relations with the EU. If in 2013 the European Union started the discussions for the elimination of visas for the citizens of the Republic of Moldova, the drop in percentage of the options for the EAEU in 2020 could be associated with a decrease in the public trust in the pro-Russian leader Igor Dodon, who was strongly associated with the EAEU, as an initiator of the procedures that the Republic of Moldova should undergo in order to obtain the EAEU observer status (May 2018).

The appreciation peak for the EAEU, registered in 2015, can be linked to the lack of immediate materialization of the public opinion expectations with respect to the European Free Trade Association.

² Întrebarea din barometru: "Dacă ar trebui să alegeți, în cadrul unui referendum, între aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană și aderarea Republicii Moldova la Uniunea Vamală Euroasiatică (Rusia - Belarus - Kazahstan), pentru ce ați opta?"

² The question in the Barometer: "If you were to choose at a referendum, between the accession of the Republic of Moldova to the European Union and the accession of the republic of Moldova to the Eurasian Customs Union (Russia - Belarus - Kazakhstan), what would you vote for?"

Opțiuni pentru integrarea în UE și UEA

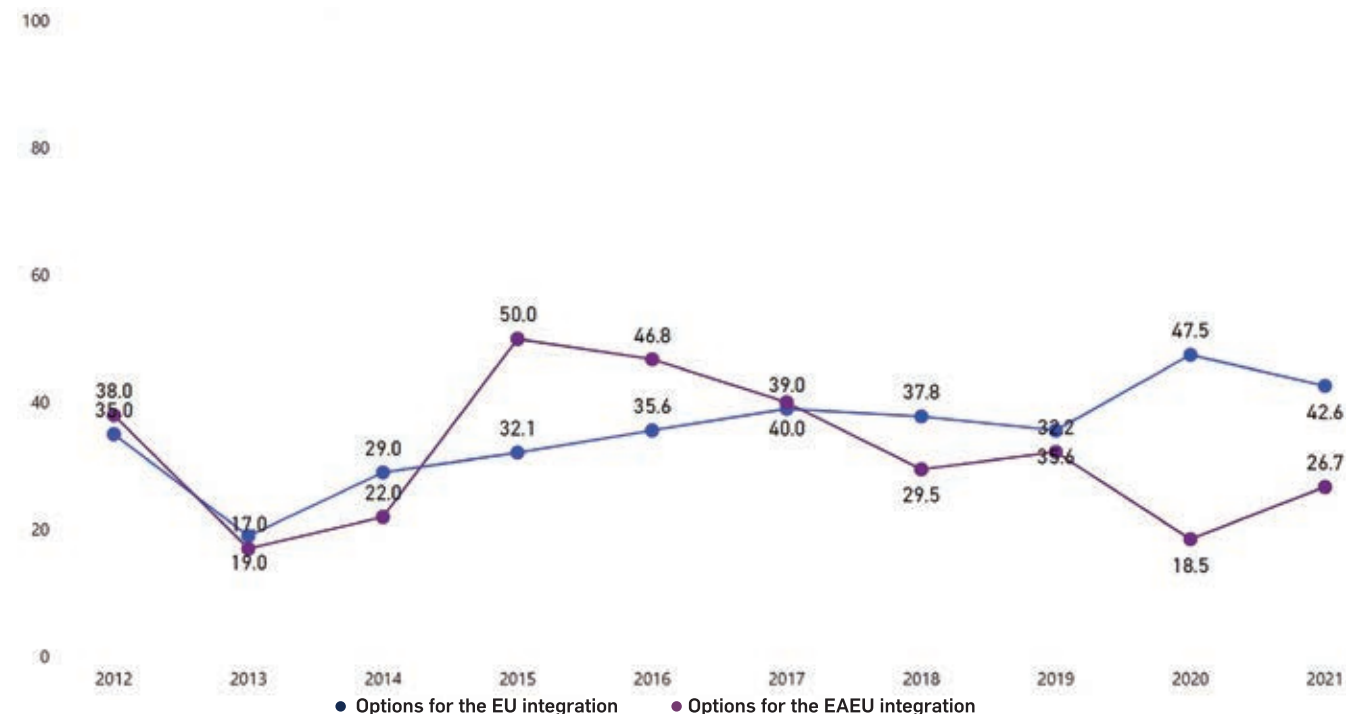

Sursa datelor: bop.ipp.md (2011 - 2021)

Dacă în ceea ce privește aderarea la UE există un nivel ridicat constant de aprobare, referitor la o eventuală opțiune de securitate care ar implica NATO a existat o reticență permanentă, datorată percepției istorice și a discursului oficial, care accentuează faptul că neutralitatea țării este prevăzută în Constituție.

Barometrul Opiniei Publice a relevat că respondenții consideră în mod constant că **cea mai bună opțiune pentru asigurarea securității** Republicii Moldova o reprezintă menținerea neutralității țării, definită în articolul 11 al Constituției din 1994 ca “neadmitere a dislocării de trupe militare ale altor state pe teritoriul său”. Nivelul maxim al adeziunii populare pentru ideea de neutralitate a fost în 2017, în primul an de mandat prezidențial al lui Igor Dodon, care în programul său politic a pus accent pe recunoașterea internațională a statutului de neutralitate al Republicii Moldova.

Options for the EU and EAEU integration

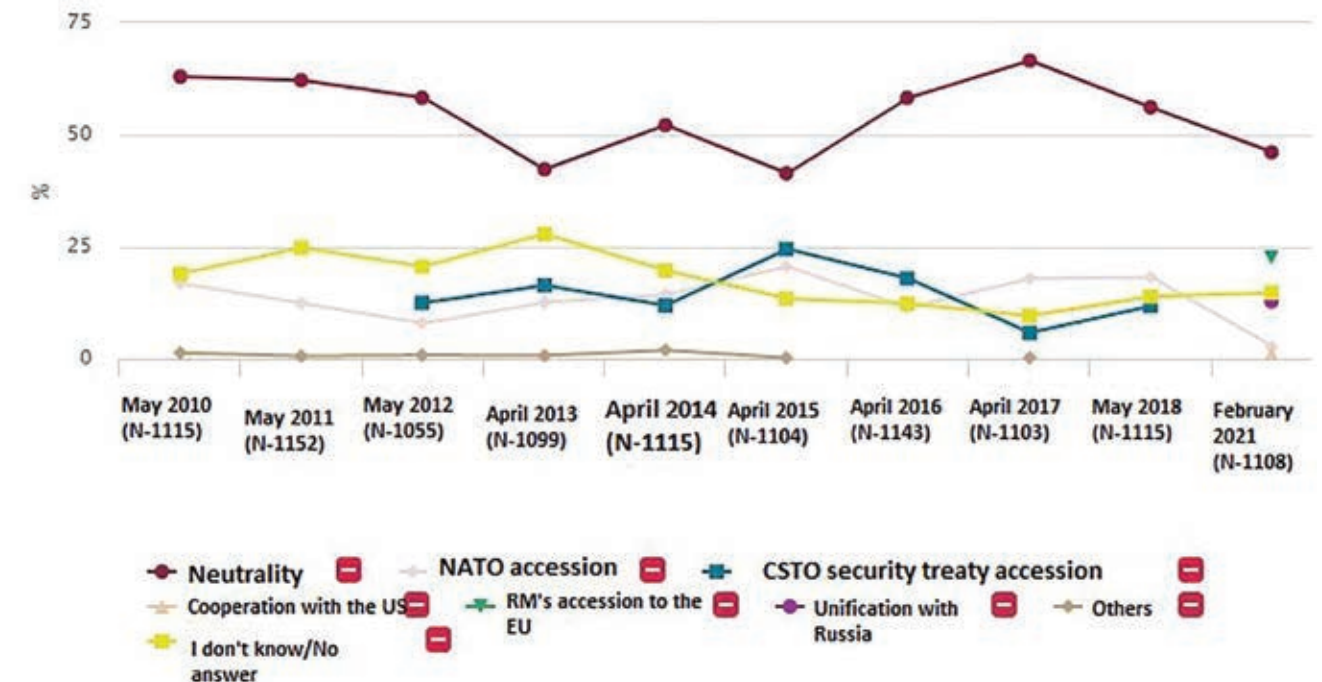
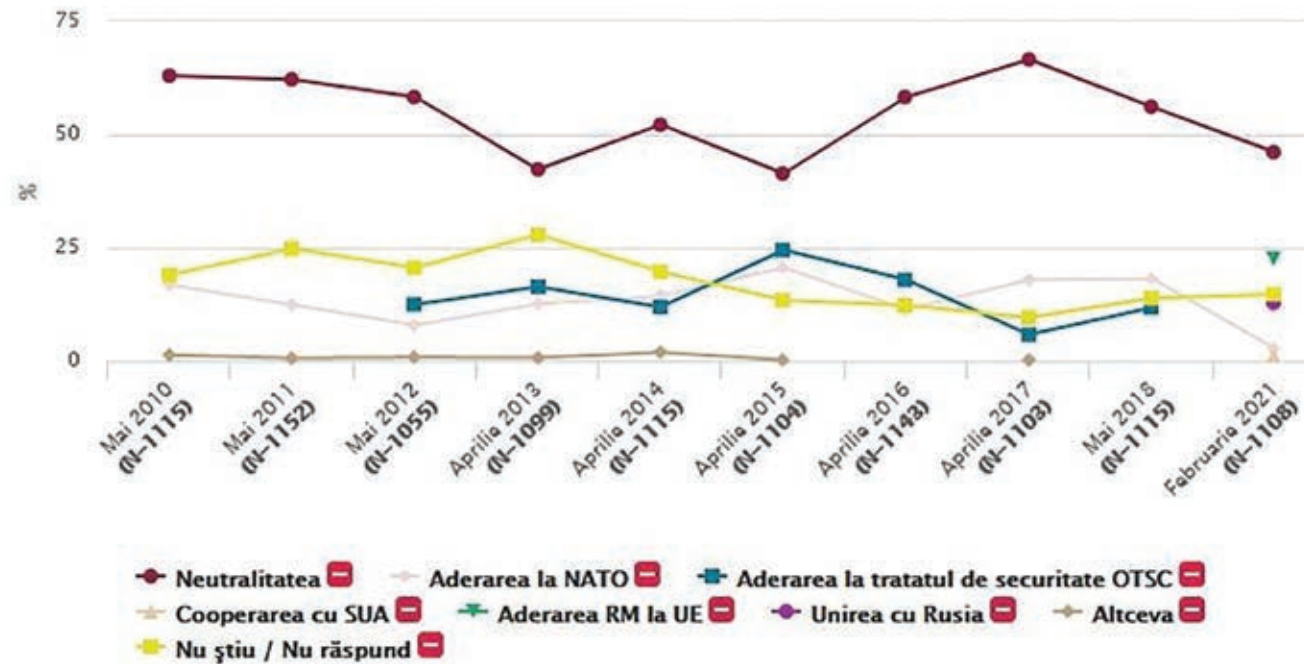
Data source: bop.ipp.md (2011 - 2021)

If, with respect to the EU accession, there was a constant high level of approval, with respect to a potential security option involving NATO, there was a permanent reticence due to historical perception and the official discourse that emphasized the fact that the neutrality of the country was provided for in the Constitution.

The Public Opinion Barometer revealed that the respondents were constantly finding that **the best option for ensuring the safety** of the Republic of Moldova was to keep the neutrality of the country, defined in article 11 of the Constitution of 1994 as “non-admission of displacement of other countries’ military troops on its territory”. The maximum level of public adhesion to the neutrality concept was reached in 2017, in the first year of Igor Dodon’s presidential term, as in his political program he focused on the international recognition of the neutrality status of the Republic of Moldova.

Aderarea la Organizația Tratatului pentru Securitate Colectivă/ OTSC a fost indicată drept opțiune posibilă de către cei mai mulți participanți la Barometru în 2015, posibil ca urmare a: consolidării forțelor proruse pe scena politică de la Chișinău; erodării semnificative a modelului european, în favoarea celui euroasiatic; relansării dezbaterilor publice privind opțiunile de securitate, declanșate de deteriorarea situației din estul Ucrainei, ulterior anexării Crimeii.

The accession to the Collective Security Treaty Organization (CSTO) was indicated as a potential option by most of the participants to the Barometer in 2015, possibly as a consequence of: the consolidation of the pro-Russian forces on the political scene in Chisinau; the significant weakening of the European model in favor of the Eurasian model; the re-launching of the public debates on security options triggered by the deterioration of the situation in Eastern Ukraine following the annexation of Crimea.

Sursa datelor: bop.ipp.md (2011 - 2021)

TRIGGERI CU ROL DE INFLUENȚARE A PERCEPȚIEI

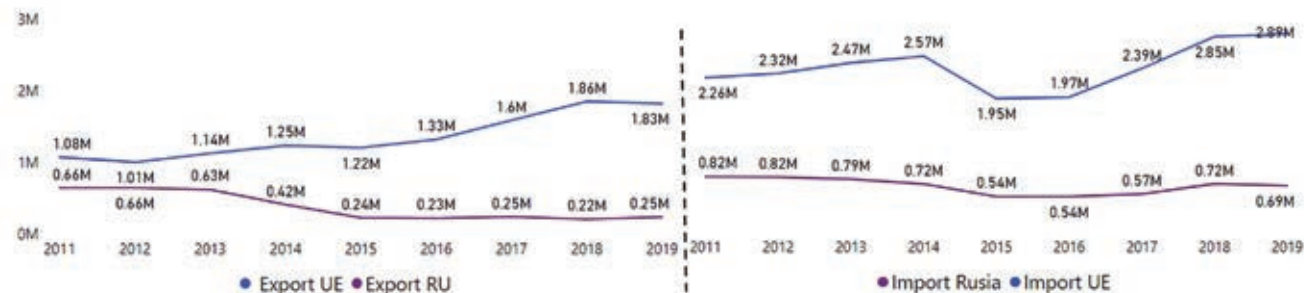
Indicatori economico-sociali

Trendul ascendent al percepției opiniei publice cu privire la UE este în concordanță cu evoluția indicatorilor statistici privind schimburile comerciale dintre cele două părți, UE fiind în mod constant în ultimii zece ani unul dintre principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova.

Dinamica schimburilor comerciale cu Rusia nu este însă corelată cu percepția față de acest actor geopolitic, Moscova beneficiind de niveluri ridicate ale aprobării, în pofida unor relații comerciale reduse.

Conform datelor oferite de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, pentru perioada 2011-2019, valoarea schimburilor comerciale cu UE a depășit-o constant pe a celor cu Rusia și s-a aflat, cu o singură excepție (importurile din UE, în 2015), pe un trend ascendent.

Situația import/ export RU și UE

Sursa datelor: statistica.md

Pe de altă parte, valoarea schimburilor comerciale cu Federația Rusă a scăzut constant, în ritm mai accelerat în 2014 și 2015, ca urmare a taxelor impuse la importurile mai multor categorii de produse, în replică la semnarea, de către Republica Moldova, a Acordului de Asociere și Liber Schimb cu UE.

TRIGGERS WITH IMPACT ON PERCEPTION

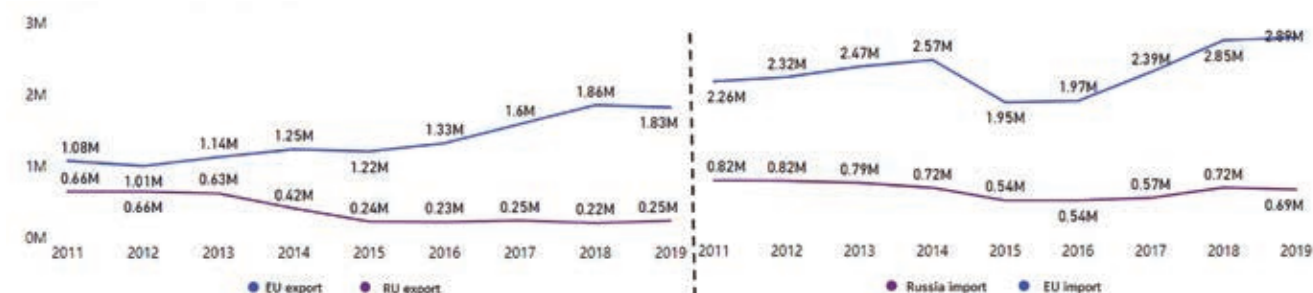
Socio-economic Indicators

The ascending trend of public opinion with respect to the EU is in agreement with the evolution of statistic indicators regarding the trade between the two parties, as the EU has constantly been one of the main trade partners of the Republic of Moldova in the past ten years.

The trade dynamics with Russia is not however correlated with the perception of this geopolitical actor, as Moscow is enjoying high rates of approval, despite poor trade relations.

According to the data provided by the National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova for the time span 2011 - 2019, the value of trade with the EU has constantly exceeded the value of the trade with Russia, and has been on an ascending trend, with only one exception (the imports from the EU, in 2015).

Russia and the EU import/ export statistics

Data source: statistica.md

On the other hand, the value of commercial trade with the Russian Federation has constantly decreased, at a more rapid pace in 2014 and 2015, as a result of taxes imposed on imports of several goods, a direct consequence of the Republic of Moldova signing the Free Trade and Association Agreement with the EU.

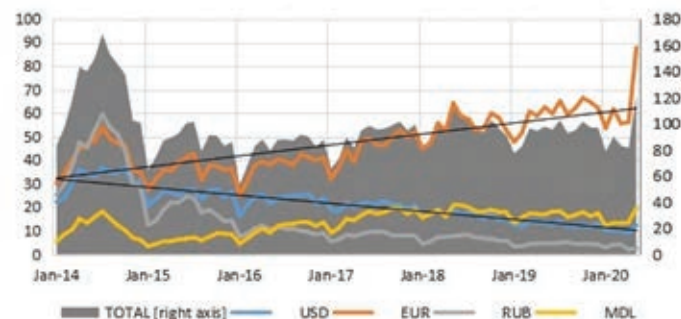
Un rol important în percepția opiniei publice ar putea să fie jucat de **volumul remitențelor**, reprezentând sume trimise în țară de către cetățenii Republicii Moldova plecați la muncă în UE, respectiv Rusia.

Chiar dacă ponderea în PIB a sumelor trimise de migranți în țară a avut o tendință generală descendentă în ultimii ani, ajungând de la 23% în 2013 la 16% în 2019, Republica Moldova se menține în topul celor 20 cele mai dependente de remitențe state din lume - potrivit Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP).

Sursa: worldbank.org

Moldova: Gross Money Transfers, to household [USD mn]

Sursa: intellinews.com

Statisticile Băncii Naționale a Moldovei indică faptul că, din totalul celor 130 de milioane de euro transferați în țară din străinătate în primele 5 luni ale anului 2020, jumătate au provenit din țări membre ale Uniunii Europene (Italia, Germania și Franța), iar 13,6% din țări ale Comunității Statelor Independente.

Statisticile oficiale nu conțin date privind numărul exact al migranților originari din Republica Moldova aflați în UE, versus Rusia. Un studiu realizat de Eastern Partnership Civil Society Forum (EaPCSF) a estimat că, la nivelul anului 2017, numărul de migranți din Republica Moldova în țări UE (cei mai mulți în Italia, Spania, Franța și Portugalia) era de aproximativ 300.000 de persoane. Potrivit Atlantic Council, în 2018, aproape 800.000 de cetățeni ai Republicii Moldova lucrau în Rusia temporar sau permanent.

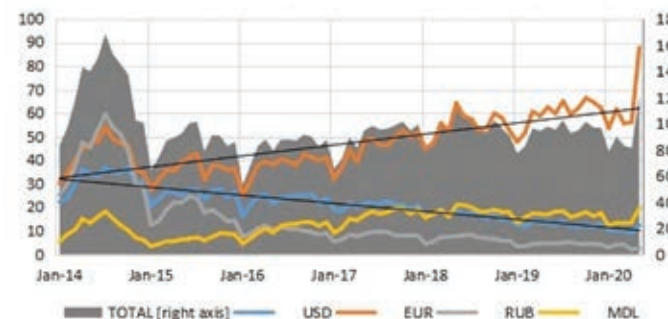
A significant role in the public perception could be played by **the volume of the remittances**, which is money sent into the country by the citizens of the Republic of Moldova who work in the EU, respectively in Russia.

Although the share in GDP of the money sent by migrants into the country has been on an overall downward trend during the last years, reaching 16% in 2019 from 23% in 2013, the Republic of Moldova is still among the top 20 countries worldwide most dependent on remittances - according to the United Nations Development Program (UNDP).

Source: worldbank.org

Moldova: Gross Money Transfers, to household [USD mn]

Source: intellinews.com

The statistics of the National Bank of Moldova indicate the fact that, from a total of 130 million Euros transferred from abroad into the country in the first 5 months of 2020, half came from European Union member states (Italy, Germany and France), while 13,6% came from the Commonwealth of Independent States member states.

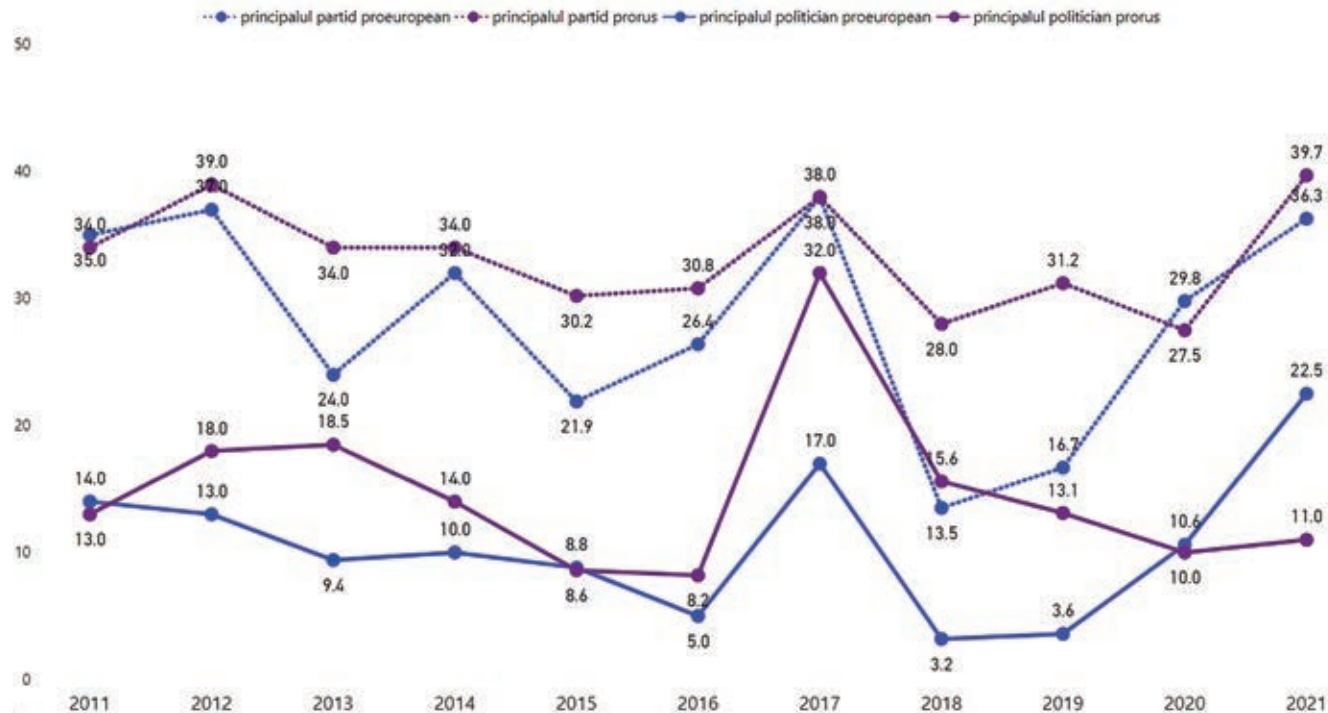
The official statistics do not include data regarding the exact number of migrants from the Republic of Moldova in the EU, versus Russia. A study carried out by Eastern Partnership Civil Society Forum (EaPCSF) estimated that, in 2017, the number of migrants from the Republic of Moldova in EU countries (most of them in Italy, Spain, France and Portugal) counted approximately 300 thousand persons. According to the Atlantic Council, almost 800,000 citizens from the Republic of Moldova were temporarily or permanently working in Russia in 2018.

Rusia a condiționat sprijinul oferit Republicii Moldova de-a lungul timpului, în mare parte, de evoluția situației politice de la Chișinău. Astfel, a devenit vizibilă strategia Moscovei de conexare a deciziilor pentru continuarea exporturilor sau accesul migranților pe piața muncii cu momente electorale, precum alegerile parlamentare din 2014 sau cele prezidențiale din 2016 și 2020, cu scopul probabil de a favoriza candidații prorusi.

DISCURSUL POLITIC

Segmentul politic prorus de la Chișinău a dispus constant de un bazin important și oarecum stabil de încredere în rândul opiniei publice. Pe fondul unei popularități ridicate în rândul cetățenilor, acesta reprezintă cel mai important **vector de influență**, promovând în repetate rânduri dezvoltarea relațiilor bilaterale moldo-ruse și integrarea Republicii Moldova în cadrul Uniunii Economice Eurasiatice, în detrimentul parcursului proeuropean al Chișinăului.

Încredere în actori politici

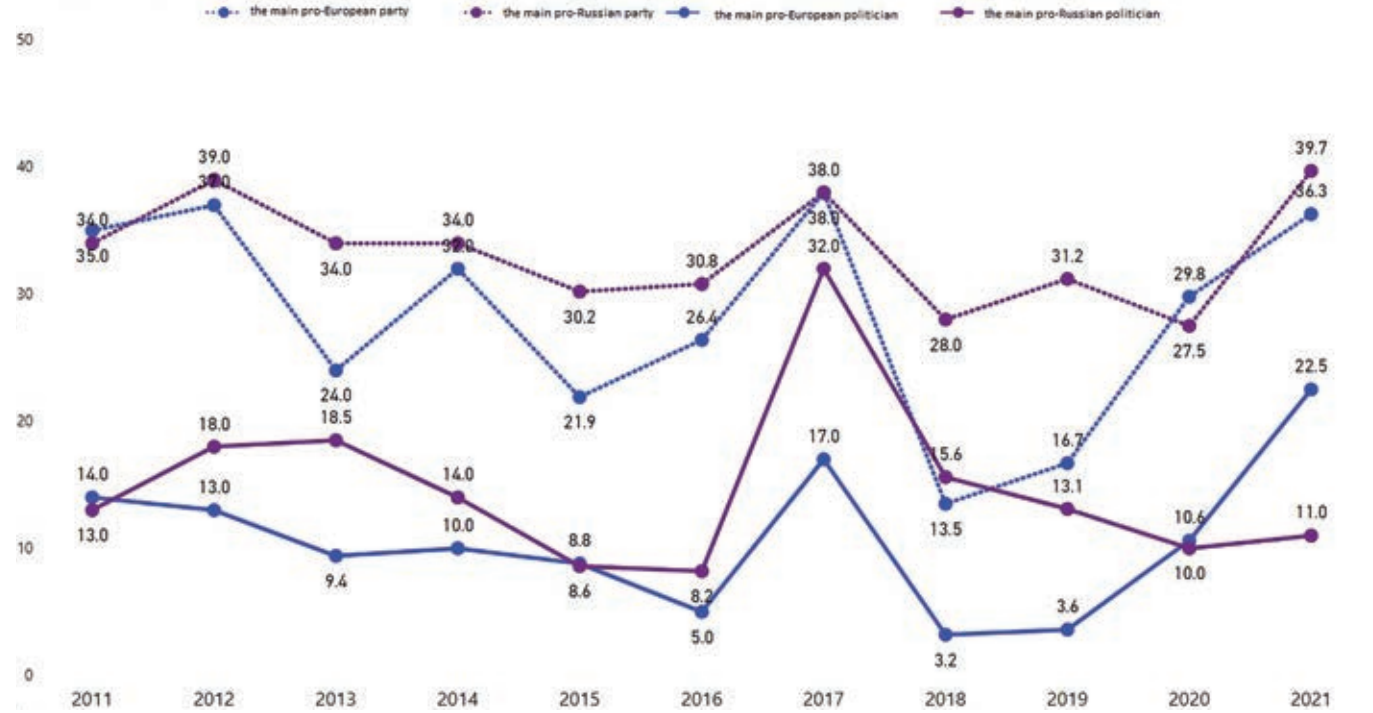
Sursa datelor: bop.ipp.md (2011 - 2021)

Russia has made much of the support offered to the Republic of Moldova over time conditional on the evolution of the political situation in Chisinau. Thus, Moscow's strategy to link decisions for continued exports or for migrants' access to the labor market has become visible with electoral campaigns, such as the parliamentary elections from 2014 or the presidential elections from 2016 and 2020, with the likely aim of favoring the pro-Russian candidates.

POLITICAL DISCOURSE

The pro-Russian political segment from Chisinau has constantly had an important and somewhat stable degree of trust in the public opinion. On the background of a high popularity among the citizens, this is the most important **vector of influence**, repeatedly promoting the development of Moldovan - Russian bilateral relations and the Republic of Moldova's joining the Eurasian Economic Union, to the detriment of the pro-European course of the Republic of Moldova.

Trust in political actors

Data source: bop.ipp.md (2011 - 2021)

După guvernarea lui Vladimir Voronin, din perioada 2001 - 2009, curentul prorus s-a revigorat, odată cu ascensiunea încrederii publice în Partidul Socialiștilor din Republica Moldova, în preajma alegerilor parlamentare din 2014, și preluarea funcției de președinte al țării de către **Igor Dodon**, în toamna anului 2016, care a marșat pe ideea că “apropierea de Rusia este soluție pentru problemele interne”.

Anul 2020 a constituit un moment de inflexiune, când tendințele s-au inversat, probabil pe fondul tensiunilor specifice unui an electoral marcat de alegerea în funcția de președinte a candidatului proeuropean **Maia Sandu**. Ulterior, încrederea în principalul politician proeuropean a surclasat-o pe a principalului politician prorus.

Mass-media și social media

Un rol important în menținerea ambivalenței opiniei publice cu privire la orientarea politicii externe a țării l-ar putea avea mass-media, care este puternic polarizată - prorusă și proeuropeană. În plus, politica editorială a celor mai importante surse de informare se corelează cu interesele partidelor politice, în special în timpul campaniilor electorale. În unele perioade, conducerile proruse de la Chișinău au folosit dezinformarea drept oportunitate strategică, pentru a-și crea avantaje pe plan intern.

Formațiunile politice de la Chișinău, fie că au fost de dreapta sau de stânga, influente sau marginale, și-au construit discursuri electorale bazate pe resorturi geopolitice precum: “pericolul rusesc”/ “abandonarea Republicii Moldova în brațele NATO/ ale României”. Astfel de narative au fost menite să distragă atenția opiniei publice de la problemele sociale reale, dintre care cele mai importante sunt nivelul fără precedent al corupției, sărăcia populației și emigrația masivă a forței de muncă.

Studiile sociologice privind consumul mediatic și cele de măsurare a audienței au indicat că, în cazul mai multor tipuri de surse, cele proruse se află în topul preferințelor.

Astfel, cele mai recente măsurători (AGB Nielson, august 2020) ale audienței principalelor canale de televiziune din Republica Moldova arată că posturile care retransmit conținuturi ale unor surse rusești, precum NTV Moldova (NTV), RTR Moldova (Rossiya 1), Primul în Moldova (Pervyi kanal), înregistrează cele mai mari cote de audiență. În plus, acestea dețin licențe de emisie ale unor posturi de televiziune rusești cu denumiri similare.

Following Vladimir Voronin's mandate (2001-2009) the pro-Russian current was reinvigorated, along with the rise of public confidence in the Party of Socialists of the Republic of Moldova, in the run-up to parliamentary elections from 2014 and **Igor Dodon's** taking office as president in the fall of 2016, who was sure that “getting closer to Russia was a solution to the domestic problems”.

2020 was a moment of change, when the trends reversed, probably on the background of the tensions typical of an electoral year marked by the election as president of the pro-European candidate, **Maia Sandu**. Subsequently, the trust in the main pro-European politician exceeded the trust in the main pro-Russian politician.

Mass media and social media

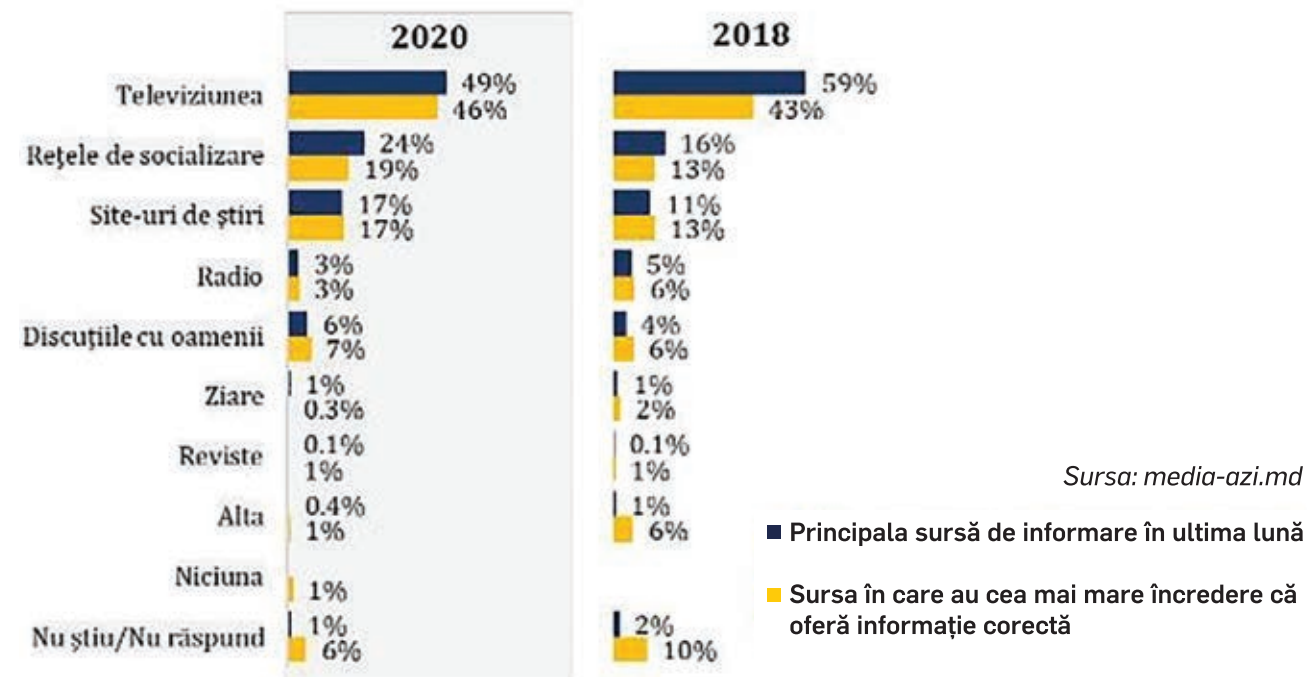
An important role in maintaining the ambivalence of the public opinion on the direction of the country's external policy could be that of mass media, which is heavily polarized - pro-Russian and pro-European. Moreover, the editorial policy of the most important sources of information correlates with the interests of the political parties, especially throughout electoral campaigns. During certain periods of time, the pro-Russian leadership in Chisinau used disinformation as a strategic opportunity in order to create advantages internally.

The political parties in Chisinau, whether left-wing or right-wing, influential or marginal, made up campaign speeches based on geopolitical theories such as: “the Russian danger”/ “abandoning the Republic of Moldova in the arms of NATO / Romania”. Such narratives were meant to distract public attention from the real social problems, some of the most relevant being the unprecedented level of corruption, population poverty and massive workforce migration.

The sociological studies on media consumption and on audience measurement indicated that, for several types of sources, the pro-Russian ones are mostly preferred.

Therefore, the most recent audience measurements (AGB Nelson, August 2020) of the main TV stations in the Republic of Moldova indicate that the TV stations which rebroadcast content of certain Russian sources, such as NTV Moldova (NTV), RTR Moldova (Rossiya 1), Primul în Moldova (Pervyi kanal), and have the highest audience shares. Moreover, they have broadcasting licenses from certain Russian TV stations with similar names.

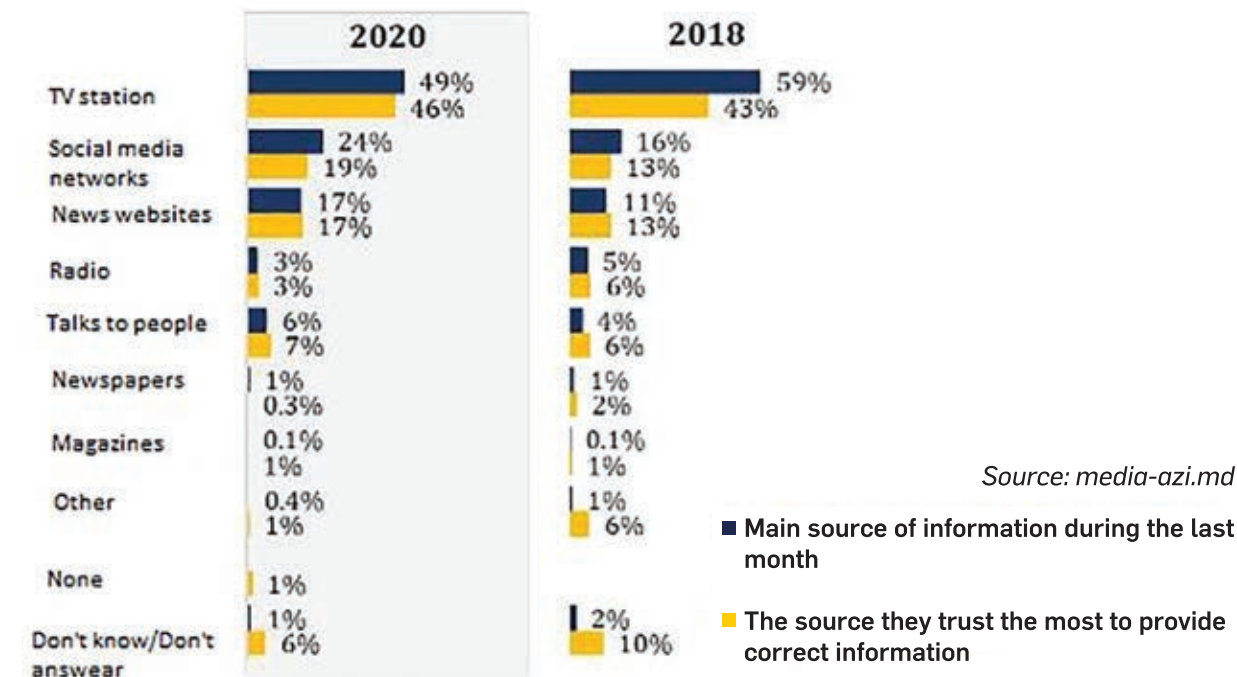
Potrivit studiului „Percepția populației despre mass-media și aptitudinile mediatice în Republica Moldova”, realizat³ de către Magenta Consulting, publicat în noiembrie 2020, principala sursă de informare și cea în care respondenții au cea mai mare încredere este televiziunea, urmată de platformele de socializare și site-urile de știri.

Studiul realizat de Magenta Consulting a relevat că, la nivelul presei scrise, printre cele mai citite publicații se numără versiunile locale ale unor ziare rusești: Komsomolskaya Pravda v Moldove și Argumenty i Fakty v Moldova.

³Pe un eșantion de 1.364 de respondenți, în perioada 09-31.08.2020

According to the study “Public perception on mass media and media skills in the Republic of Moldova”, carried out by Magenta Consulting, published in November 2020, the main source of information in which respondents highly trust are the TV stations, followed by social media platforms and news websites.

The study carried out by Magenta Consulting emphasized that, at the level of the written press, the most read publications include local versions of certain Russian newspapers: Komsomolskaya Pravda v Moldove și Argumenty i Fakty v Moldova.

³On a sample of 1.364 respondents, between August 9 and August 31, 2020

De asemenea, platformele de socializare de limbă rusă (Odnoklassniki - ok.ru, Vkontakte - vk.com, mail.ru) cumulează un număr de utilizatori care îl depășește pe cel al rețelelor occidentale.

Popularitatea mass-media în limba rusă ar putea fi explicată prin obiceiurile de consum ale unei populații îmbătrânite, formate preponderent în perioada apartenenței la fosta Uniune Sovietică, precum și prin lipsa de alternative media care să se plieze pe nevoile acestora.

Conform studiului realizat de Magenta Consulting, 45% dintre respondenții cu vârsta de peste 65 de ani se informează de la posturile de televiziune, iar dintre cei care vizionează programe TV din Rusia, 34% au declarat că aproape de fiecare dată se informează de la acestea.

Tabel 3.2.2.1.: Frecvența de vizionare intenționată a știrilor de către respondenți, în funcție de criteriile demografice.

Q10, % pe rând		2020				
		Întotdeauna	În majoritatea cazurilor	Rareori	Niciodată	Alta
Vârsta	18 - 25 ani	2%	18%	53%	24%	4%
	26 - 35 ani	7%	30%	46%	14%	3%
	36 - 45 ani	19%	30%	35%	12%	4%
	46 - 65 ani	25%	42%	23%	7%	3%
	Peste 65 ani	45%	35%	12%	6%	3%
	Vizionarea programe TV din Rusia	Aproape de fiecare dată	34%	32%	21%	10%
	Uneori	16%	36%	38%	7%	3%
	Nu privesc	17%	33%	29%	17%	4%

Sursa: media-azi.md

Also, the Russian language social media platforms (Odnoklassniki - ok.ru, Vkontakte - vk.com, mail.ru) are bringing together a number of users that exceeds the number of the western networks.

The popularity of mass media in Russian language could be explained by the consumption habits of an aging population, mainly shaped during the period of the former Soviet Union affiliation, as well as by the lack of media alternatives which can adapt to its needs.

According to the study carried out by Magenta Consulting, 45% of the respondents over 65 years of age get information from TV stations, while those who watch TV programs in Russia, 34% stated that they get information from these TV stations almost every time.

Table 3.2.2.1.: Frequency of willfully watching the news by respondents, according to demographic criteria.

Q10, % at a time		2020				
		Always	In most cases	Rarely	Never	Other
Age	18 - 25 years	2%	18%	53%	24%	4%
	26 - 35 years	7%	30%	46%	14%	3%
	36 - 45 years	19%	30%	35%	12%	4%
	46 - 65 years	25%	42%	23%	7%	3%
	Over 65 years	45%	35%	12%	6%	3%
Watch Russian programs	Almost every time	34%	32%	21%	10%	3%
	Sometimes	16%	36%	38%	7%	3%
	Do not watch	17%	33%	29%	17%	4%

Source: media-azi.md

STUDIU DE CAZ - ANALIZA DE CONȚINUT

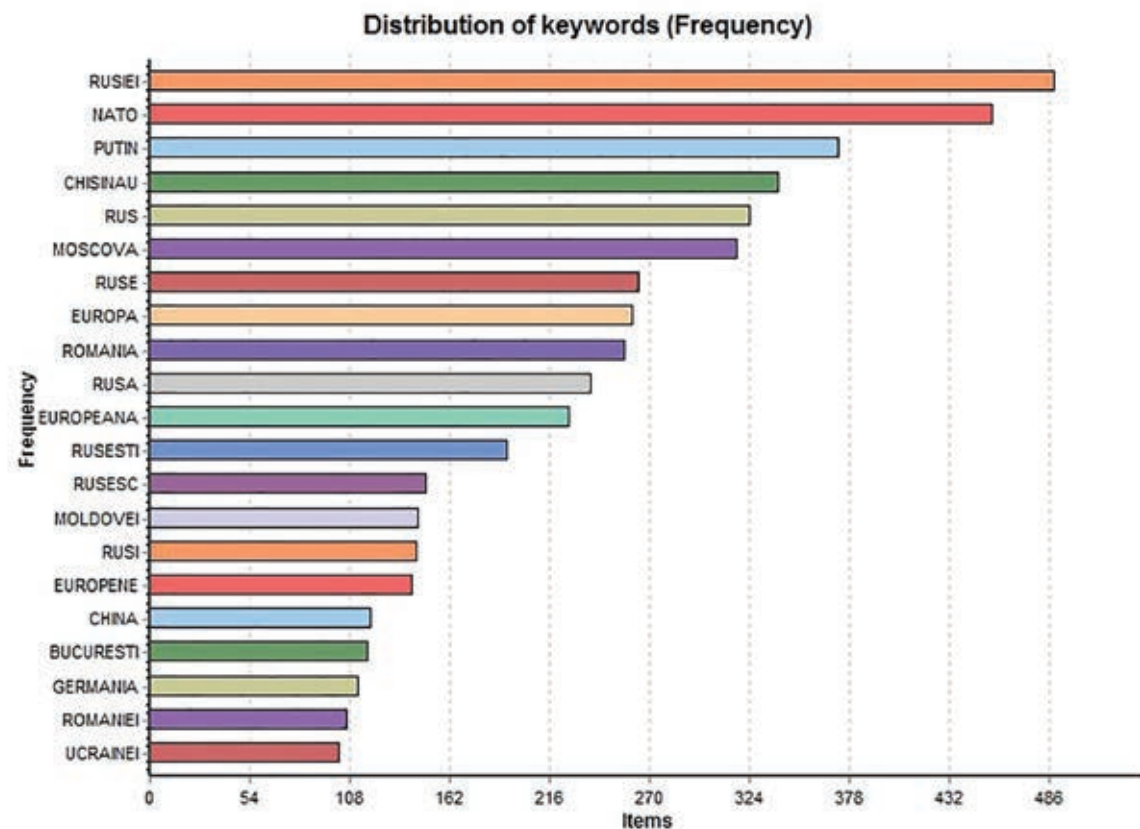
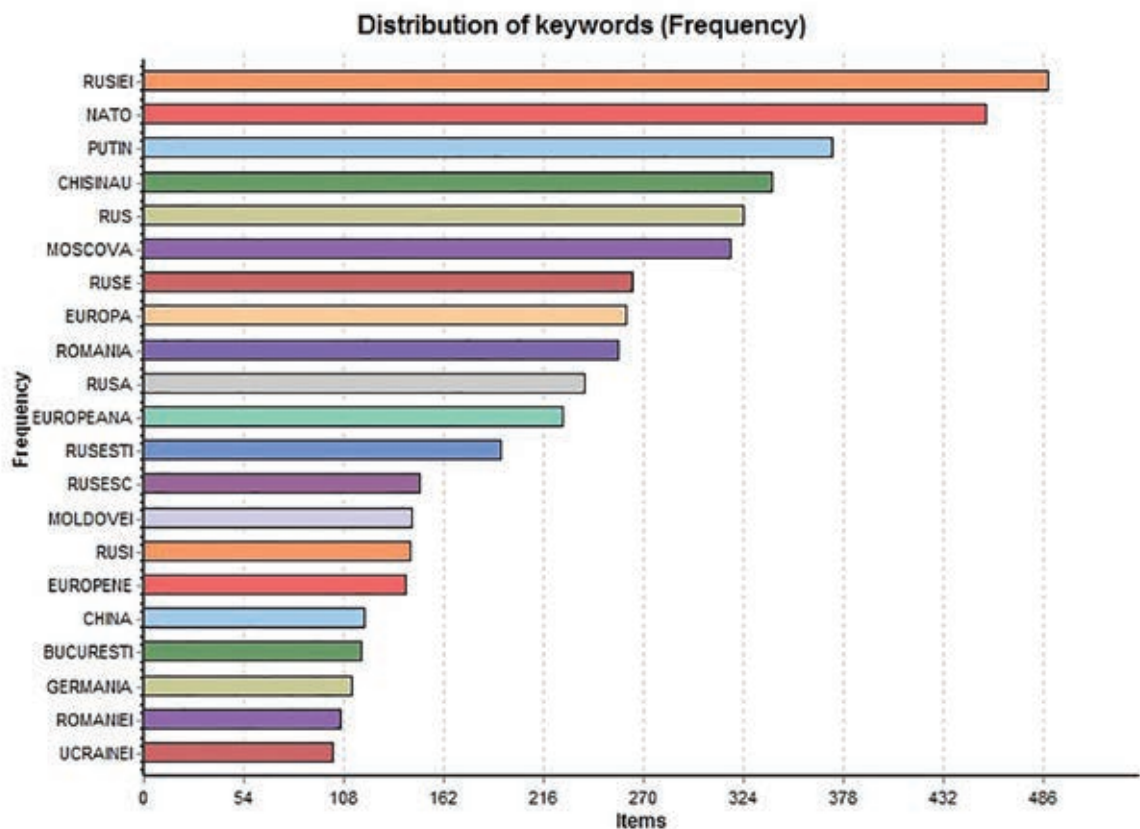
Pentru ilustrarea diferențelor de abordare dintre presa prorusă, respectiv proeuropeană, au fost analizate **comparativ** articole publicate în intervalul **1 ianuarie - 13 mai 2021** pe site-ul sputnik.md, respectiv în secțiunea dedicată Republicii Moldova a publicației electronice eurolibera.org, care conțin termenii UE, NATO și Rusia.

Analiza de frecvență a celor mai utilizate cuvinte în cadrul celor **1.058 de articole diseminate de sputnik.md** în perioada de referință a indicat că cea mai mare pondere o dețin termenii asociați cu Rusia (inclusiv Putin, Moscova), folosiți pentru a evidenția poziția acestei țări față de diferite evoluții de pe scena internațională.

CASE STUDY - CONTENT ANALYSIS

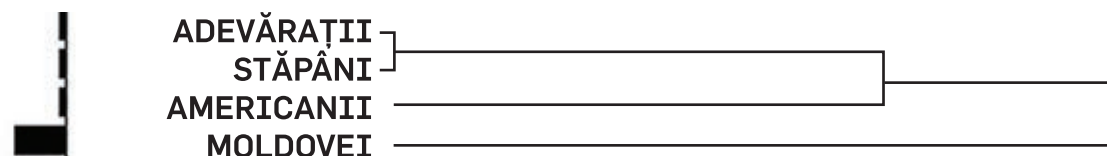
A comparative analysis of articles - containing keywords EU, NATO and Russia - published between **1 January and 13 May 2021** on sputnik.md vs. eurolibera.org (the section dedicated to Moldova) showed different approaches of pro-Russian and pro-European press.

A frequency analysis of the most used words within the **1,058 articles** disseminated by **sputnik.md** during the reference period showed that the highest share is held by Russia -related terms (including Putin, Moscow), used to highlight this country's position on various developments on the international stage.

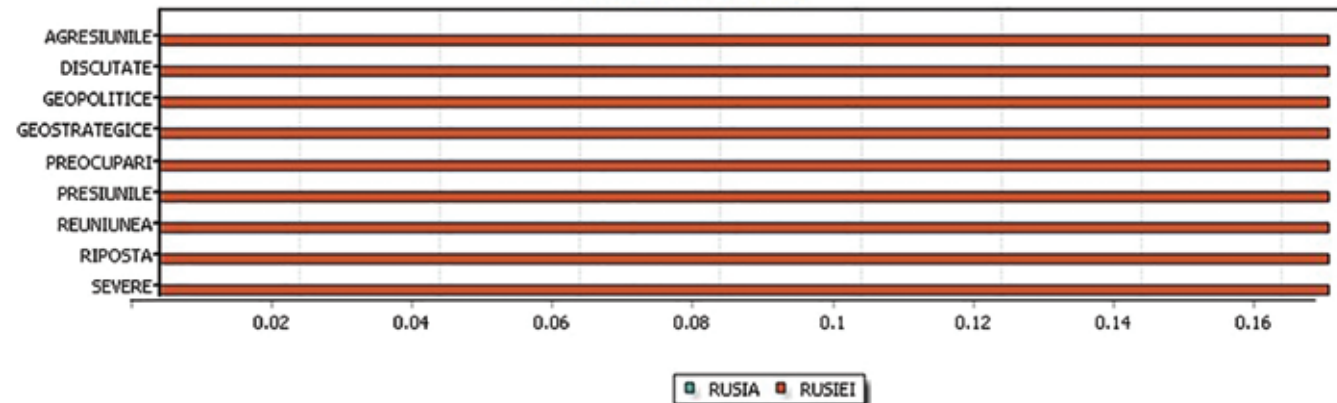
Pe de altă parte, referirile la NATO și UE sunt mult mai reduse cantitativ și abordează în registru critic expulzările unor diplomați ruși din mai multe țări europene, exercițiile NATO în regiunea Mării Negre, “ipocrizia UE” în privința vaccinului produs de Astra Zeneca, avertizând asupra “îmixtiunilor UE în problemele interne ale Republicii Moldova” și pericolului pe care îl reprezintă “cedarea suveranității” către Bruxelles.

Analiza co-ocurenței a relevat existența unui **cluster în care sunt grupate cuvinte specifice propagandei ruse**, care sugerează predominanța temei privind “subordonarea Republicii Moldova față de SUA”.

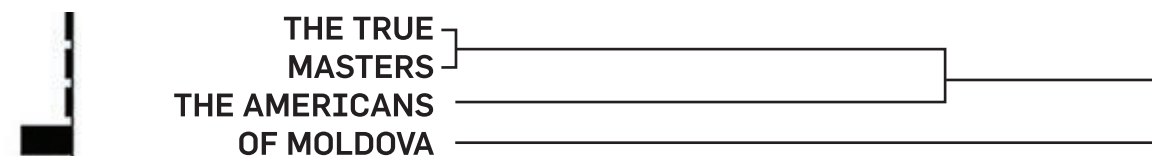
Pe de altă parte, în cele **242 de articole** selectate din secțiunea dedicată Republicii Moldova a site-ului **europalibera.org** și care conțin termenii UE, NATO și Rusia, Moscova a fost asociată cel mai frecvent cu cuvinte care sugerează ideea de “agresiune”, “presiune”, “ripostă”.

Proximity plot

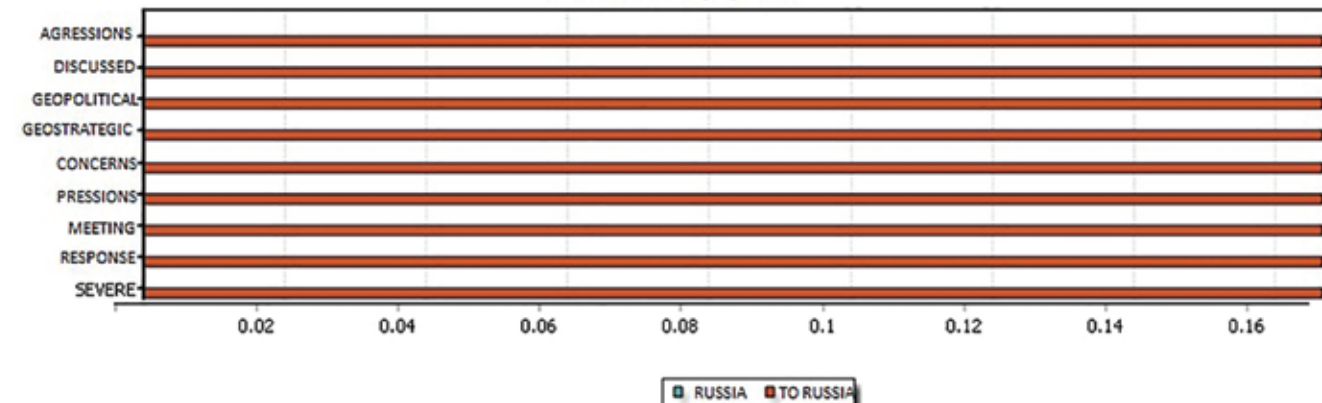
Moreover, references to NATO and the EU have a smaller share and they critically address the expulsions of Russian diplomats from several European countries, NATO exercises in the Black Sea region, “hypocrisy of the EU” regarding Astra Zeneca vaccine, warning on “EU interference in Moldova’s domestic affairs” and the danger posed by “the surrender of the sovereignty” to Brussels.

The co-occurrence analysis revealed the existence of a **cluster in which Russian-propaganda words are grouped**, which suggests the predominance of the topic “Moldova’s subordination to the USA”.

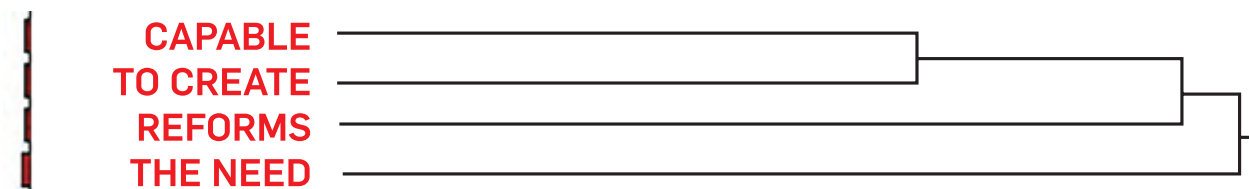
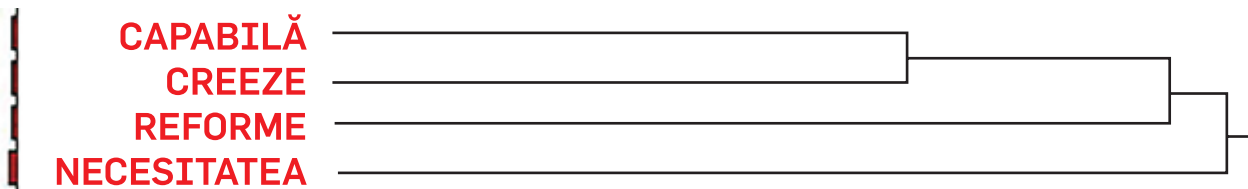
On the other hand, in the **242 articles** selected from the Moldovan section of **europalibera.org** containing keywords such as EU, NATO and Russia, Moscow was most often associated with words suggesting “aggression”, “pressure”, “response”.

Proximity plot

Unul dintre clusterurile de cuvinte orientează atenția spre ideea “**necesității realizării reformelor**”. Analiza de proximitate a termenilor confirmă **poziționarea contrastantă a celor două publicații** în raport cu Federația Rusă și UE.

One of the word clusters focuses on the “**need for reforms**”. The proximity analysis of the keywords confirms **the contrasting position of the two publications** towards the Russian Federation and the EU.

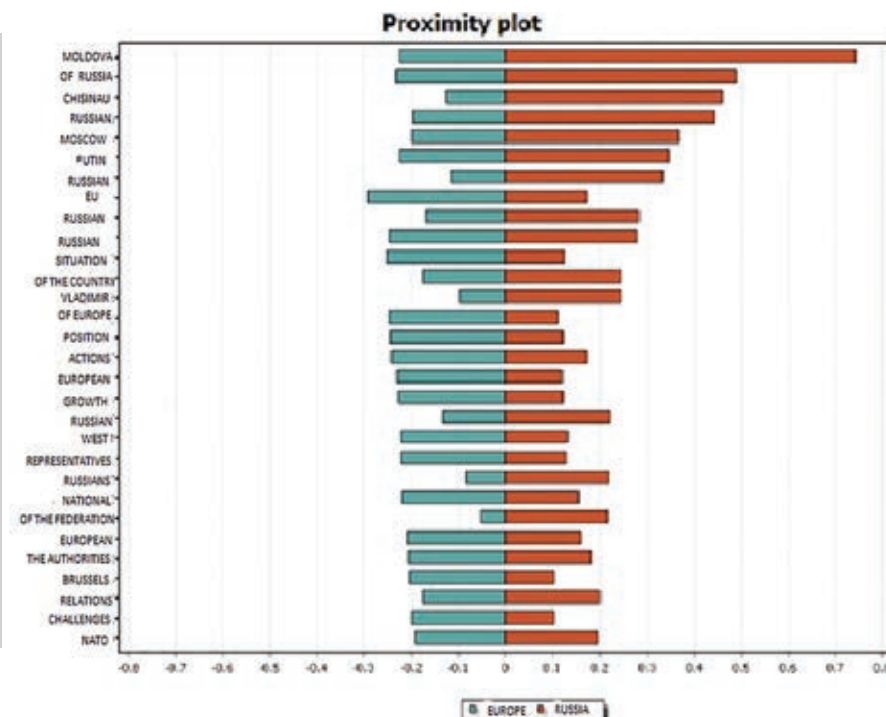
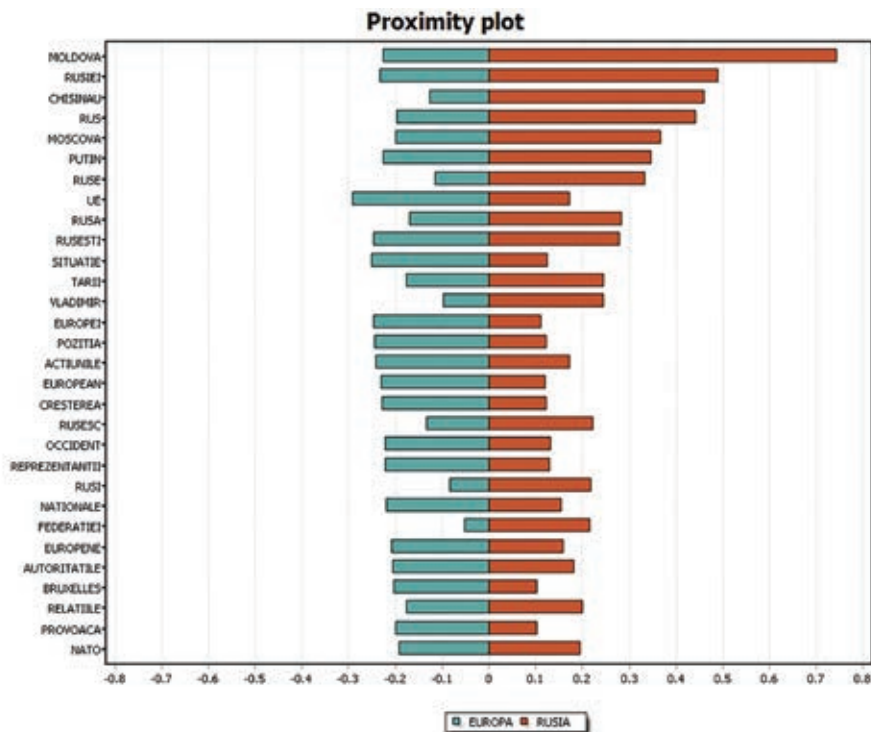

Astfel, în articolele selectate din sputnik.md, au fost evidențiate diferențe semnificative între termenii care apar în text în imediata apropiere a cuvântului “Europa” - care nu este asociat în mod special cu niciun cuvânt, comparativ cu cei conexați cu cuvântul “Rusia” - care apare mai mult în proximitatea termenilor “Moldova”/ “Chișinău”.

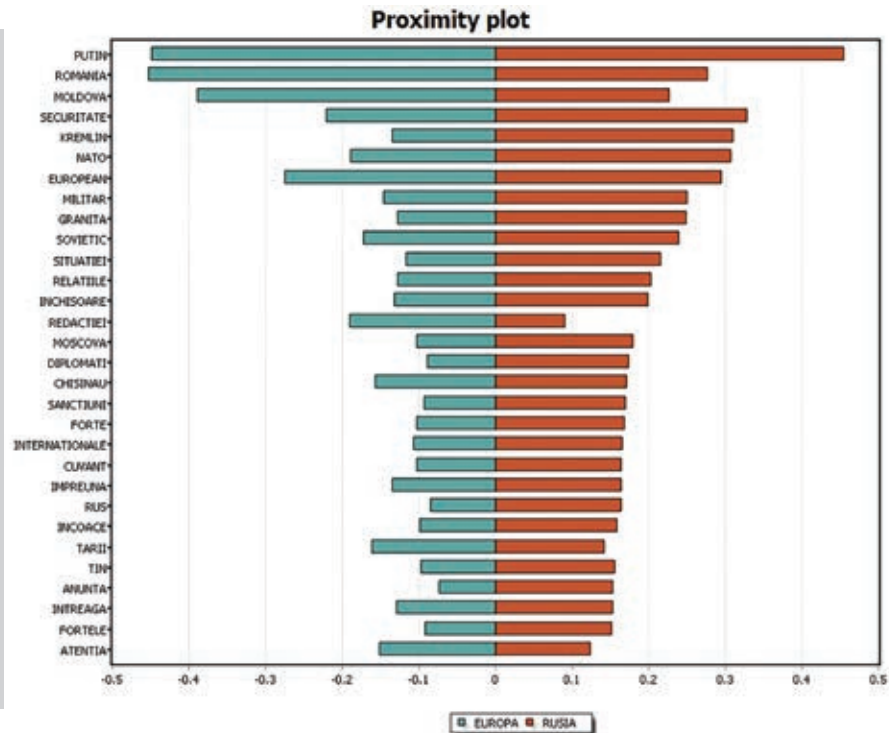
În acest mod, publicația sputnik.md încearcă să inducă ideea lipsei de perspectivă europeană a Republicii Moldova și să sugereze că aceasta este mai apropiată de Rusia decât de UE.

Thus, sputnik.md articles showed significant differences between words in the immediate vicinity of the keyword “Europe” - which is not specifically associated with any word, compared to those related to the word “Russia” - which appears more around “Moldova”/ “Chisinau”.

In this manner, the publication sputnik.md points toward the lack of European perspective for Moldova, which is closer to Russia than to the EU.

În schimb, în secțiunea dedicată Republicii Moldova a site-ului europalibera.org, termenul “Europa” este asociat mai frecvent cu “România”, iar “Rusia” apare în proximitatea termenilor “Putin” și “securitate”. O posibilă explicație o constituie încercarea publicației proeuropene de a evidenția sprijinul oferit de țara noastră pentru aderarea la UE a Republicii Moldova și de a atrage atenția, prin antiteză, asupra riscurilor pe care le reprezintă acțiunile Moscovei și ale liderului rus, Vladimir Putin, în planul securității Republicii Moldova.

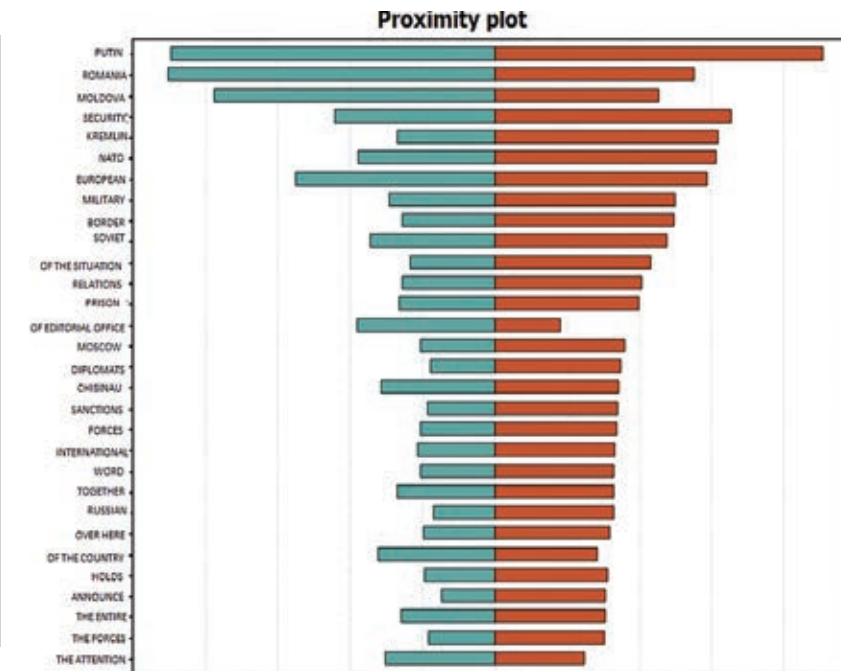

CONCLUZII

Oscilațiile nivelului de apreciere al opiniei publice din Republica Moldova față de Bruxelles și Moscova, precum și ale opțiunilor în favoarea aderării la Uniunea Europeană, respectiv Uniunea Economică Eurasiatică au fost, în general, corelate cu evoluții politice interne (ascensiunea curentului proruss/proeuropean de la Chișinău) și cu decizii majore de politică externă (semnarea Acordului de Asociere și Liber Schimb cu UE).

Percepția favorabilă a opiniei publice cu privire la UE este în concordanță cu tendința unor indicatori socio-economici importanți, precum volumul schimburilor comerciale și al sumelor trimise în țară de emigranții aflați la lucru în țări membre ale Uniunii.

By contrast, in the Moldovan section of europalibera.org the term “Europe” is more frequently associated with “Romania”, while “Russia” appears in the vicinity of the terms “Putin” and “security”. A possible explanation is the attempt of the pro-European media outlet to highlight Romania’s support for the European accession of Moldova and to raise awareness, by antithesis, to the risk posed by Moscow’s actions and Russian leader Vladimir Putin, in terms of Moldova’s security.

CONCLUSIONS

The fluctuations in Moldova’s public opinion towards Brussels and Moscow, as well as the EU and the Eurasian Economic Union accession were usually correlated with domestic political developments (the rise of the pro-Russian/ pro-European trend in Chisinau) and with major foreign policy decisions (the signing of the Association and Free Trade Agreement with the EU).

The favorable perception of the public opinion towards the EU is in line with the trend of important socio-economic indicators, such as the volume of trade and the amounts of money sent to the country by migrants working in the EU member states.

În schimb, nivelul ridicat al aprobării opiniei publice față de Rusia din anumite momente (2017, 2020), în contradicție cu trendul constant descrescător al schimburilor comerciale cu această țară, ar putea fi rezultatul popularității curentului politic prorus, reprezentat de PSRM și Igor Dodon.

La acestea se adaugă influența presei, puternic polarizată, caracterizată prin lipsă de transparență în privința acționariatului și în care domină segmentul prorus.

Fluctuația permanentă între Est și Vest surprinde Republica Moldova, la 30 de ani de la declararea independenței, într-o dilemă identitară, iar opțiunea între vectorul european și factorul rusesc ar putea avea implicații în planul securității țării.

METODOLOGIE

Studiul a avut ca obiective explorarea percepției populației din Republica Moldova cu privire la politica externă a țării și identificarea celor mai importanți driveri ai acesteia.

Pentru analiza percepției publicului din Republica Moldova față de UE, respectiv Rusia, în ultimii 10 ani, au fost luați în calcul o serie de indicatori urmăriți constant în Barometrul Opiniei Publice realizat anual de Centrul de Investigații Sociologice și Marketing "CBS-AXA"⁴, respectiv: percepția privind relațiile cu UE și cu Rusia, opțiunea pentru asigurarea securității naționale, opțiunea în eventualitatea unui referendum pentru aderarea la UE/ la Uniunea Eurasiatică.

Evoluția percepției privind relațiile cu UE, respectiv Rusia a fost analizată comparativ cu cea a unor indicatori economici (volumul schimburilor comerciale cu UE, al remitențelor), precum și cu evenimente, decizii marcante din plan politic și geopolitic, pornind de la premisa că este natural ca acestea să urmeze un trend similar.

Ca posibil factor care contribuie la influențarea percepției populației a fost luată în calcul evoluția încrederii opiniei publice din Republica Moldova în mass-media din Rusia.

Studiul de caz a inclus o analiză comparativă a unor articole din surse deschise proruse, respectiv proeuropene de la Chișinău, cu ajutorul unui soft de analiză de conținut (QDA Miner), având ca scop identificarea modului în care acestea se raportează la UE, respectiv la Rusia.

⁴ Cercetarea colectează date privind atitudinile față de aspecte economice, calitatea vieții, politică, relații externe și viața cotidiană de la 1.103 subiecți din toate regiunile Republicii Moldova.

On the other hand, the high level of public approval of Russia at certain times (2017, 2020), contrary to the steadily declining trend of trade with this country, could come from the popularity of the pro-Russian political trend represented by PSRM and Dodon.

Added to these is the influence of the press, highly polarized, characterized by a lack of transparency regarding the shareholders and where the pro-Russian segment dominates.

The constant fluctuation between East and West stances the Republic of Moldova, 30 years after the declaration of independence, going through an identity dilemma, and the choice between the European vector and the Russian factor could have implications for the country's security.

METHODOLOGY

The study aimed to explore Moldovans' perception regarding the country's foreign policy and to identify its most important drivers.

For the analysis of Moldovan public perception towards the EU, respectively Russia, in the last 10 years, there were taken into account a series of indicators constantly monitored by the Public Opinion Barometer conducted annually by the CBS-AXA - Center of Sociological Investigations and Marketing, respectively: perception of relations with the EU and Russia, the option to ensure the national security, the option in the event of a referendum on the EU/ Eurasian accession.

The evolution of the perception regarding the relations with the EU, respectively Russia, was analyzed by comparison with economic indicators (the volume of trade with the EU, money transfers), as well as with significant events, political and geopolitical decisions, based on the assumption that it is natural that they follow a similar trend.

The evolution of Moldova's public confidence in the Russian media was taken into account as a possible contributing factor to influence the population's perception.

The case study included a comparative analysis of some pro-Russian and pro-European articles from Chisinau, using a content analysis software (QDA Miner), with the aim of identifying how they relate to the EU and Russia, respectively.

⁴ The research collects data on attitudes towards economic aspects, quality of life, politics, foreign relations and daily life from 1,103 subjects from all regions of the Republic of Moldova.

BIBLIOGRAFIE

Centrul de Investigații Sociologice și Marketing "CBS-AXA", *Barometrele de Opinie Publică din Republica Moldova (2011-2021)*, disponibile pe site-ul Institutului de Politici Publice din Chișinău - ipp.md

Eastern Partnership Civil Society Forum, "Labour Migration and Social Security: A Roadmap. Moldova - EU", disponibil pe site-ul eap.csf.eu

Expert Forum, "Influența rusă în regiunea Europei de Est și dincolo de ea. Motivații, propagandă, mecanisme, intensitatea intervenției", mai 2019, disponibil pe expertforum.ro

Expert Grup, "Republica Moldova 2015. Raport de stare a țării", disponibil pe crjm.org

Institut Francais des Relations Internationales (IFRI), "Moldova between Russia and the West. Internal Divisions behind the Commitment to European Integration", august 2018, disponibil pe ifri.org

IDIS Viitorul, "Informarea societății moldovenești privind procesul de integrare europeană: între acțiuni întârziate și manipulare", disponibil pe viitorul.org

Magenta Consulting, "Percepția populației despre mass-media și aptitudinile mediatică în Republica Moldova", noiembrie 2020, disponibil pe media-azi.md

Vladimir Baar, Daniel Jakubek, "Divided National Identity in Moldova", *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, Vol. 11, disponibil pe researchgate.net

Alexandru Damian, Vladlena Șubernițchi, "Intoxicare și propagandă în gestionarea crizei COVID-19 în Republica Moldova. De ce neagă 1 din 2 moldoveni gravitatea pandemiei", iulie 2020, disponibil pe site-ul Centrului Român de Politici Publice - crpe.ro

Stefan Morar, Magdalena Dembinska, "Between the West and Russia: Moldova's international brokers in a two-level game", octombrie 2020, disponibil pe tandonline.com

Monica Răineanu Szeles, "Examining the foreign policy attitudes in Moldova", 15.01.2021, disponibil pe journals.plos.org

Ernest Vardanean, "Moldova between Russia and the West. Internal Divisions behind the Commitment to European Integration", august 2018, disponibil pe ifri.org

Intellinews.com, "Remittances to Moldova spike in May amid lockdown relaxation in Europe"/ 25.06.2020

Statistica.md

"România un secol de istorie - date statistice", București 2018, disponibil pe site-ul Institutului Național de Statistică, insse.ro

BIBLIOGRAPHY

CBS-AXA - Center of Sociological Investigations and Marketing, *Barometrele de Opinie Publică din Republica Moldova (2011-2021)*, available on the website of the Institute of Public Policy in Chisinau - ipp.md

Eastern Partnership Civil Society Forum, "Labour Migration and Social Security: A Roadmap. Moldova - EU", available on the website eap.csf.eu

Expert Forum, "Influența rusă în regiunea Europei de Est și dincolo de ea. Motivații, propagandă, mecanisme, intensitatea intervenției", May 2019, available on expertforum.ro

Expert Grup, "Republica Moldova 2015. Raport de stare a țării", available on crjm.org

Institut Francais des Relations Internationales (IFRI), "Moldova between Russia and the West. Internal Divisions behind the Commitment to European Integration", August, 2018, available on ifri.org

IDIS Viitorul, "Informarea societății moldovenești privind procesul de integrare europeană: între acțiuni întârziate și manipulare", disponibil pe viitorul.org

Magenta Consulting, "Percepția populației despre mass-media și aptitudinile mediatică în Republica Moldova", November 2020, available on media-azi.md

Vladimir Baar, Daniel Jakubek, "Divided National Identity in Moldova", *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, Vol. 11, available on researchgate.net

Alexandru Damian, Vladlena Șubernițchi, "Intoxicare și propagandă în gestionarea crizei COVID-19 în Republica Moldova. De ce neagă 1 din 2 moldoveni gravitatea pandemiei", July 2020, available on the website of the Romanian Center of Public Policies - crpe.ro

Stefan Morar, Magdalena Dembinska, "Between the West and Russia: Moldova's international brokers in a two-level game", October 2020, available on tandonline.com

Monica Răineanu Szeles, "Examining the foreign policy attitudes in Moldova", January, 15, 2021, available on journals.plos.org

Ernest Vardanean, "Moldova between Russia and the West. Internal Divisions behind the Commitment to European Integration", August 2018, available on ifri.org

Intellinews.com, "Remittances to Moldova spike in May amid lockdown relaxation in Europe"/ June 25, 2020

Statistica.md

"România un secol de istorie - date statistice", Buchares 2018, available on the website of the National Institute of Statistics, insse.ro

ÎNDRĂZNEȘTE. ÎNVAȚĂ. INOVEAZĂ.
WWW.ANIMV.RO